

**Programa școlară
pentru disciplina**

**LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
pentru școlile și secțiile cu predare
în limba maghiară**

Clasele a V-a – a VIII-a

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* reprezintă oferta curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a. Conform *Planului-cadru de învățământ*, aprobat prin OMENCS nr.3590/05.04.2016, este alocat același număr de ore (patru) pentru *Limba și literatura maternă* și pentru *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară*.

Concepția acestei programe are în vedere *Nota de fundamentare a planurilor-cadru pentru învățământul gimnazial (2016)*, *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC)* – document european de referință, instrument care susține necesitatea unui set de competențe-cheie care să permită viitorului cetățean să se adapteze în mod flexibil la o lume caracterizată prin schimbare rapidă și profundă interconectare, precum: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă, sensibilizare și exprimare culturală.

Competențele de comunicare în limba română sunt corelate cu *The European Language Portfolio (Portofoliul european al limbilor)*, <https://www.coe.int/en/web/portfolio>.

Programa de *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* favorizează abordarea învățării din perspectivă inter- și transdisciplinară, conform prevederilor din *Legea educației*, urmărind:

- înțelegerea rațională a faptelor de limbă și a coerenței lor structurale, pornind de la mecanismele esențiale de generare a mesajului în comunicarea orală și scrisă;
- asigurarea controlului conștient al uzului comunicării lingvistice în ascultare, vorbire, lectură și scriere, în raport cu norma limbii române în vigoare;
- cunoașterea și înțelegerea elementelor fundamentale de ordin lexical și gramatical, comune limbii române și altor limbi moderne (romanice sau din alte familii), într-o viziune sincronă;
- dobândirea unor competențe cognitive culturale formate preponderent prin lectură, ca abilitate de viață;
- asumarea valorilor etice și a idealurilor umaniste naționale, definitorii pentru omul modern, necesare propriei dezvoltări afective și morale, având ca reper modelul socio-cultural contemporan.

Limba este instrumentul principal de organizare a gândirii și este compusă din sisteme interdependente de semne și simboluri a căror menire este crearea de sens, prin transmiterea de mesaje. Prin limbă, se construiește identitatea personală a individului și națională a culturii de origine, precum și relațiile interpersonale, care favorizează inserția socială. Învățarea limbii române, atât ca maternă, cât și ca a doua limbă de comunicare pentru minoritatea maghiară, începe de la naștere și continuă pe tot parcursul vieții, fiind mijlocul de exprimare a gândurilor, sentimentelor și a experienței personale.

Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară este o disciplină complexă, care cuprinde, în manieră integrată, trei componente:

- componenta lingvistică, aparținând științelor limbii;
- componenta interrelațională, aparținând științelor comunicării;
- componenta estetică și culturală, aparținând literaturii ca artă a cuvântului.

Componenta lingvistică asigură baza dezvoltării la elevi a competenței de comunicare, prin înțelegerea importanței codului lingvistic, esențial pentru comunicarea umană și pentru interrelaționare eficientă.

Componenta interrelațională vizează dobândirea competenței de comunicare, în sens larg, bazată pe comunicarea orală, sprijinită pe elemente de retorică, în corelare directă cu deprinderile de comportament, dar și pe comunicarea scrisă, prin aplicarea, în manieră complementară, a procedeelelor tradiționale și moderne de comunicare.

Componenta estetică și culturală vizează sensibilizarea elevului, prin apelul la dimensiunea afectivă a personalității.

În concluzie, prin complexitatea structurală și de conținut, disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* contribuie la construirea și dezvoltarea tuturor competențelor-cheie, fiind fundamentul în definirea idealului educațional de tip european – învățare pe parcursul întregii vieți (*life long learning*). Acest imperativ educațional impune, acum, o schimbare de paradigmă, o reconceptualizare fundamentală a noțiunilor și metodelor de cercetare, care să accentueze nevoia de reumanizare a educației, prin apelul consecvent la cultura de tip umanist, eclipsată substanțial, în ultimul deceniu, de afirmarea agresivă a virtuților tehnicii și științelor, în general.

La nivel gimnazial, în cadrul învățământului obligatoriu, disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* oferă spațiul de construire corectă, complexă și armonioasă a personalității umane inserate istoric în paradigma postmodernității, vizând deopotrivă perspectivele istorice, estetice și de analiză culturală, prin care se redefinesc relația dintre persoană și universul exterior acesteia. Această disciplină de studiu construiește coerent relația dintre cultură, ca artefact și școală, ca instrument de transmitere a acestuia, prin punerea la dispoziție a unei programe de gimnaziu caracterizate prin bogăție, recursivitate, interconexiuni și rigoare, valorificând teoria inteligențelor multiple și învățarea prin cooperare, într-o abordare interculturală și integrată a curriculumului.

Structura programei școlare pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* include, pe lângă Nota de prezentare:

- **Competențe generale** – structurează demersul formativ al disciplinei pe parcursul învățământului gimnazial;
- **Competențe specifice și exemple de activități de învățare** – competențele specifice sunt derivate din competențele generale, indicând achizițiile elevului la finalul anului de studiu; activitățile de învățare reprezintă exemple de sarcini de lucru prin care se formează/dezvoltă competențele specifice;
- **Conținuturi** – baza de operare pentru formarea/dezvoltarea competențelor;
- **Sugestii metodologice** – orientează profesorul în organizarea demersului didactic, pentru a facilita formarea/dezvoltarea competențelor.

Programa, bazată pe *modelul comunicativ-funcțional*, model ce presupune studiul integrat al limbii, al comunicării și al textului literar/nonliterar, oferă posibilitatea unei educații complexe, vizând aspectul formal, nonformal și informal, ale căror interferențe favorizează dezvoltarea la elev a competențelor generale, prin intermediul celor specifice, asociate cu activități de învățare adecvate și aplicate la conținuturile propuse.

Componenta culturală din prezenta programă asigură promovarea dezvoltării personale a elevului într-un cadru socio-cultural largit. A dobândi competențe precum *a ști, a pune în aplicare, a avea atitudini, reacții adecvate* reprezintă o dimensiune semnificativă a demersului didactic prin care programa este aplicată în școală.

Competențe generale

- 1. Receptarea textului oral în diverse situații de comunicare**
- 2. Producerea textului oral în diverse situații de comunicare**
- 3. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
- 4. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
- 5. Manifestarea sensibilității multi- și interculturale, prin valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a V-a
1.1. Identificarea unor informații esențiale și de detaliu, a emoțiilor, din diverse texte orale, pe teme familiare, monologate sau dialogate <ul style="list-style-type: none">- identificarea intenției de comunicare din diferite tipuri de texte (monologate, dialogate)- identificarea informațiilor esențiale în urma ascultării unor texte orale diverse (audiobook sau video cu basme, schițe; reclame transmise la radio și televiziune)- sesizarea dificultăților de desprindere a informației din texte orale transmise pe diferite canale, în contexte diverse, utilizând coduri diferite- exerciții de predicție a temei textului, pe baza termenilor dați în avans- exerciții de reascultare pentru a completa/transpune în tabele/organizatori grafici informații din textele audiate
1.2. Deducerea sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la tema textului audiat, la context și/sau la clarificările oferite de interlocutor <ul style="list-style-type: none">- identificarea cuvintelor noi în texte audiate, cu scopul clarificării sensului acestora, apelând la contextul lingvistic, la dicționar sau la profesor- stabilirea sensului unor cuvinte prin raportare la tema textului- executarea unor instrucțiuni audiate (realizarea unei figurine origami prin operații simple, învățarea regulilor unui joc nou, construirea unui obiect din materiale din natură/ reciclate pe baza unor pași simpli, urmărirea unui videoclip: „Cum fac...?”, montarea unui joc după reguli de punere în funcțiune/ utilizare etc.), în scopul stabilirii sensului unor cuvinte nou însușite
1.3. Sesizarea corectitudinii/incorectitudinii gramaticale și fonetice a unui enunț <ul style="list-style-type: none">- identificarea structurii fonematice a cuvintelor noi- sesizarea corectitudinii unui enunț prin completarea de grile și/sau tabele sau prin alegerea variantei corecte dintr-o multitudine de variante- exerciții de observare a greșelilor de pronunție, de acord, de flexiune, în diverse situații de comunicare
1.4. Sesizarea elementelor specifice limbii române, comparativ cu limba maternă, în receptarea textelor, pe teme familiare <ul style="list-style-type: none">- ascultarea perceptivă a unor texte în limba română, cu accent pe sesizarea pronunției corecte și a intonației- sesizarea modului de pronunțare a unor sunete, a diftongului, a triftongului- recunoașterea alternanțelor fonetice, accentului mobil vs accentul fix
1.5. Manifestarea ascultării active față de interlocutor/interlocutori în interacțiunea directă sau în cea mediată – conversație uzuală sau discuție pe o temă familiară <ul style="list-style-type: none">- ascultarea textelor orale, dovedind atenția sau concentrarea printr-o reacție- concursuri pe echipe pentru rezolvarea de sarcini, pornind de la textele audiate- exerciții de răspuns nonverbal la comenzi simple- exerciții pentru dezvoltarea atenției distributive și a capacității de a urmări partenerii de comunicare

2. Producerea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a V-a
2.1. Folosirea cuvintelor nou însușite în enunțuri adecvate sensului dedus din contextul inițial <ul style="list-style-type: none">- construirea unor enunțuri pe baza unui set de întrebări și a cuvintelor nou însușite- compararea sensului unui enunț, folosind un sinonim vs. alt sinonim dintr-o serie sinonimică- exerciții de utilizare a sinonimelor contextuale- exerciții de substituție simplă a cuvintelor într-un context dat
2.2. Formularea ideilor principale și secundare din diverse tipuri de text, pe teme familiare <ul style="list-style-type: none">- formularea ideilor principale pe baza lecturii după imagini- expunerea orală – individual sau în grup – a unui plan simplu/dezvoltat

- *exerciții de formulare a ideilor principale, pe baza unui text*

2.3. Prezentarea unor informații, idei și emoții, pe baza unei structuri – de tip narativ, descriptiv, explicativ – oferite ca model

- *simularea unor situații de comunicare cu parteneri diverși (părinți, profesori, colegi, vecini etc.), în vederea realizării autoportretului*
- *utilizarea elementelor de comunicare nonverbală și paraverbală în prezentarea unui eveniment*
- *relatarea unor fapte și întâmplări cu caracter personal*
- *completarea unui text oral (narativ, descriptiv, explicativ) lacunar sau continuarea unei relatări orale și realizarea unor predicții*
- *formularea unor aprecieri personale referitoare la textele citite/ascultate*

2.4. Utilizarea achizițiilor metalingvistice în enunțuri/texte proprii, pe teme familiare

- *transformarea unui enunț afirmativ în enunț negativ, a unui enunț interogativ într-unul exclamativ și invers*
- *construirea unor fraze prin utilizarea corectă a coordonării (copulative și prin juxtapunere) și a subordonării*
- *folosirea corectă, într-un context dat, a categoriilor gramaticale specifice părților de vorbire*
- *folosirea corectă, într-un context dat, a părților de propoziție*
- *descrierea unui personaj dintr-o carte/ dintr-un film/ a unui personaj imaginar, urmărind un set de repere, asociind clasele morfologice adecvate*
- *exerciții de asociere a tiparului narativ cu clasele morfologice adecvate*

2.5. Realizarea unor interacțiuni verbale, pe teme familiare, respectând elementele de specificitate: intonație, accent, sunete specifice limbii române, topică

- *utilizarea jocurilor de rol pentru exersarea dialogului simplu pe teme familiare pentru elevi*
- *selectarea elementelor nonverbale și paraverbale optime pentru dialogul purtat*
- *folosirea adecvată a mărcilor de inițiere și de încheiere a unui dialog, cu accent pe utilizarea formulelor specifice*
- *exerciții de transformare a unui enunț în funcție de situația de comunicare și de partener*

2.6. Manifestarea preocupării față de interlocutor/interlocutori în interacțiunea directă sau în cea mediată

- *formularea ideilor care pot structura un plan simplu/ informația esențială prin colaborare*
- *conversație uzuală sau discuție pe o temă familiară*
- *solicitarea repetării unor informații (de exemplu, „Ce-ai spus?”/„Mai spune o dată!”)*
- *exerciții pentru încurajarea elevului și pentru depășirea fricii de eșec*
- *exerciții de cooperare conversațională (gestionarea alternanței luărilor de cuvânt)*

3. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a

3.1. Identificarea, pe baza unor întrebări de sprijin, a informațiilor esențiale și de detaliu din texte continue/discontinue/multimodale

- *extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text continuu/discontinuu/ multimodal*
- *delimitarea ideilor principale de cele secundare dintr-un text dat*
- *identificarea modurilor de expunere*
- *exerciții ghidate de lectură a imaginii*

3.2. Deducerea sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la tema textului citit, la context și/sau folosind dicționarul

- *identificarea sensului unui cuvânt nou prin raportare la tema textului*
- *identificarea unor cuvinte noi într-un text, folosind diferite tipuri de dicționare*
- *exerciții de tip rebus (imagini și/sau cuvinte)*

3.3. Recunoașterea temei în relație cu ideile principale și cu tiparele de structurare a ideilor – narativ, descriptiv, explicativ – din texte diverse, pe teme familiare

- *identificarea temei dintr-un text continuu/discontinuu/multimodal, pe baza unor criterii date*
- *delimitarea textului în fragmente logice, după criterii indicate de profesor (numărul de alineate, corelate cu modul de expunere dominant, schimbarea locului/ a timpului/ a modului acțiunii etc.)*
- *identificarea structurii textelor narative pe baza unor întrebări de sprijin*

- *lectură selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit pe baza unui organizator grafic*

3.4. Recunoașterea tipurilor de comunicare artistică/nonartistică în texte diverse, pe teme familiare

- *sesizarea elementelor specifice diferitelor tipuri de texte*
- *exprimarea primelor reacții față de textele receptate folosind modalități diverse: desen, mimă, schemă, ritm/melodie etc.*
- *exerciții de identificare a figurilor de stil (personificare, enumerație, repetiție)*

3.5. Sesizarea corectitudinii grafice, lexico-semantică, morfo-sintactice și de punctuație în texte diverse, pe teme familiare

- *sesizarea folosirii corecte a categoriilor morfologice studiate în texte diverse*
- *stabilirea relațiilor de sinonimie, antonimie într-un text dat*
- *gruparea cuvintelor din textele studiate în anumite câmpuri lexico-semantică, în vederea identificării ariilor semantice importante ale textelor receptate*
- *exerciții de identificare a greșelilor dintr-un text*
- *exerciții de selectare a formei corecte a unui cuvânt*

3.6. Recunoașterea elementelor specifice limbii române, comparativ cu limba maternă, în receptarea textelor continue/discontinue/multimodale, pe teme familiare

- *recunoașterea/înțelegerea, în contexte variate, a unor categorii morfologice ale limbii române dificile pentru elevii aparținând minorității maghiare*
- *lectură exploratorie pentru identificarea unor elemente specifice limbii române în texte continue/discontinue/multimodale*
- *exerciții de completare de spații libere/texte lacunare după criterii date*
- *exerciții cu alegere multiplă pentru elemente de fonetică*
- *recompunerea unor texte-puzzle*

3.7. Manifestarea interesului pentru lectura unor texte continue/discontinue/multimodale, pe teme familiare

- *lectură tip ștafetă pentru reglarea ritmului citirii*
- *identificarea, în timpul lecturii, a aspectelor pozitive și negative ale comportamentelor și atitudinilor proprii și ale celorlalți*
- *realizarea unor liste de lectură conform propriilor interese și preocupări*

4. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a V-a

4.1. Formularea unui răspuns personal și/sau creativ pe baza unor texte, pe teme familiare, care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică

- *formularea de întrebări pe marginea textelor receptate*
- *redactarea unor note de lectură (jurnal de lectură)*
- *realizarea unor texte multimodale pornind de la textele receptate*
- *realizarea unui portret al personajului folosind mai multe coduri (desen/colaj)*
- *exprimarea acordului/dezacordului față de acțiunile, atitudinile unor personaje*

4.2. Elaborarea unui text, pe baza unei structuri oferite ca model – de tip narativ, descriptiv, explicativ –, pentru a comunica idei și informații pe teme familiare și/sau pentru a prezenta experiențe trăite/imaginate

- *redactarea diferitelor tipuri de texte (notița, bilețelul, sms-ul)*
- *transformarea unor texte după criterii date*
- *redactarea unor texte narative, descriptive și explicative după criterii date*
- *alcătuirea unor micronarațiuni, pornind de la informații desprinse prin lectura imaginii*

4.3. Redactarea unui text multimodal, cu integrarea unor imagini, desene, în format letric/electronic, pe o temă familiară

- *crearea unor benzi desenate*
- *completarea unui tipar în format electronic cu elemente verbale și nonverbale*
- *exprimarea unor reacții față de texte, folosind coduri diverse (desen, schemă)*
- *exerciții de tipul „dacă aș fi (personajul) ... m-aș simți/aș fi ...”, utilizând coduri diverse*
- *realizarea unui jurnal de lectură care să conțină elemente-cheie de prezentare a unei cărți citite și ilustrații/simboluri reprezentative*

4.4. Utilizarea achizițiilor metalingvistice în elaborarea textelor proprii, pe teme familiare, prin raportare la fenomenele de transfer și de interferență

- *construirea unor enunțuri cu subiect subînțeles sau inclus, prin valorificarea transferului din limba maternă în limba română*
- *scrierea corectă a denumirilor sărbătorilor, prin raportare la fenomenul de interferență*
- *utilizarea corectă, în propoziție și în frază, a semnelor de punctuație (punctul, virgula, punctul și virgula, linia de dialog, linia de pauză) și a semnelor ortografice (cratima, punctul)*
- *aplicarea topicii normale în propoziție și în frază*

4.5. Manifestarea preocupării pentru a scrie lizibil, îngrijit, corect și clar

- *utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis*
- *identificarea aspectelor pozitive și negative în comportamentul manifestat în procesul redactării*
- *redactarea unor e-mailuri ca formă de comunicare între elevi sau cu profesorul pe o diversitate de subiecte prin e-mail (întrebări legate de teme, de modul de rezolvare a unei compuneri originale etc.)*

5. Manifestarea sensibilității multi- și interculturale, prin valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

Clasa a V-a

5.1. Manifestarea interesului față de limba română, ca limbă națională

- *utilizarea jocului de rol „Eu pot vorbi în limba română/maghiară”*
- *participarea la cluburi de lectură/cercuri literare în limba română*
- *invitarea unor persoane de diferite naționalități cu scopul de a iniția conversații pe diferite teme familiare*

5.2. Identificarea valorilor promovate în literatura română, maternă și universală

- *audierea, vizionarea de materiale în care sunt prezentate valorile comune promovate în literatura română, maternă și universală*
- *frecventarea/vizionarea unor spectacole în diverse limbi*
- *realizarea unei analize a valorilor promovate în literatura română, maternă, universală și raportate la propriile valori*
- *compararea unor texte (cu teme și motive itinerante) din literatura română, maternă și universală*
- *realizarea unui jurnal de lectură, valorificând textele din literatura română, maternă și universală*

5.3. Exprimarea respectului față de diversitatea lingvistică și culturală, față de valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

- *participarea la evenimente culturale (spectacole, vernisaje, prezentări de carte), organizate de comunitatea română și de comunitatea maghiară*
- *participarea la excursii organizate în diferitele zone ale țării, având ca principal obiectiv identificarea valorilor altor culturi*
- *realizarea unor ghiduri turistice bi(multi)lingve*

Conținuturi

Domeniile de conținut vor fi abordate tematic. Pentru fiecare clasă este propusă o temă generală, adecvată particularităților psiholingvistice și preocupărilor elevilor, temă generală care va fi dezvoltată prin patru teme (trei obligatorii și una la alegere).

Pentru clasa a V-a se recomandă:

Tema generală	Teme obligatorii	Teme la alegere
EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR	Identitate personală Jocuri și jucării Valorile mele	Lectură și jocuri de cuvinte Limbă și identitate Prietenii din lumea animalelor

Domenii de conținut	Conținuturi*
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> • Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător • Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonații, tempoul vorbirii) și nonverbale (poziții corporale, mimică, contact vizual) • Situația de comunicare • Situația de comunicare dialogată • Ideea principală și secundară dintr-un text oral <p>Acte de vorbire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a cere/a răspunde la cererea de informații (afirmativ/negativ) - a cere explicații - a oferi/a accepta scuze - a cere aprobarea/a aproba/a dezaproba - a exprima interesul <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rezumatul • emițător, receptor, mesaj, canal, cod, context <p>Tipuri de interacțiune propuse: prezentări simple pe teme date, povestiri, descrieri, explicații, dialog cu doi participanți</p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, cântece pentru copii, povești și poezii (pot fi folosite audiobookuri, înregistrări ale unor emisiuni sau lecturi orale realizate de profesor și elevi)</p>
Lectură	<p>Discursul narativ și comunicarea narativă</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narativul literar (<i>discurs narativ</i>): <ul style="list-style-type: none"> ○ autor, narator, personaj, acțiune ○ indici spațio-temporali: unde și când se desfășoară acțiunea ○ figuri de stil: personificare, enumerație, repetiție (<i>discurs narativ</i>) • Narativul nonliterar (comunicare narativă) • Narativul ficțional (literar și nonliterar) <ul style="list-style-type: none"> ○ narațiunea care combină textul și imaginile: banda desenată • Narativul nonficțional • Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă • Modurile de expunere: <ul style="list-style-type: none"> ○ narațiune, descriere (autoportret, portret, tablou) ○ dialog, monolog • Text explicativ • Texte continue, discontinue, multimodale <p>Texte recomandate (fără definirea conceptelor operaționale, text integral sau fragment):</p> <p>(a) Texte continue (alcătuite din enunțuri organizate în</p>

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<p>paragrafe), texte literare și nonliterare: poezii, texte epice clasice și contemporane din literatura pentru copii (literatura română, literatura maternă și literatura universală), articole din dicționare enciclopedice generale sau specializate (pentru copii), definiții, postări on-line, instrucțiuni, prospecte, sms-uri; (b) texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, tabele, calendar, etichete, articole din DEX, DOOM2; (c) texte multimodale (mixte): manualul, benzile desenate.</p> <p>Referirea la numărul de texte propuse se regăsește la <i>Sugestii metodologice</i>.</p>
Redactare	<ul style="list-style-type: none"> • Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere: (a) descoperirea unor subiecte interesante (brainstorming, punerea ideilor în relație, observarea detaliilor interesante, lecturi/documentare, în bibliotecă și/sau pe Internet, discuții cu colegii, căutarea unor aspecte inedite); (b) restrângerea unor teme generale la subiecte particulare; (c) încadrarea în subiect • Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii • Părțile textului: introducerea, cuprins, încheiere; paragrafe • Stil: corectitudine gramaticală, respectarea convențiilor ortografice și de punctuație • Planul simplu, planul dezvoltat de idei • Elementele auxiliare în scriere (paranteze, sublinieri etc.) • Semnele de punctuație și ortografie <p>Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) notițele, bilețelul, sms-ul</p> <p>(b) texte narative: relatarea unor experiențe personale, narațiuni ficționale</p> <p>(c) texte descriptive: autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale, a unui obiect (de exemplu: o jucărie, o mașină, un smartphone, un obiect de vestimentație etc.)</p>
Elemente de construcție a comunicării	<p>Nivelul sintactico-morfologic:</p> <p>A.1 Enunțul: propoziția și fraza</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizarea structural-ierarhică a enunțului. Lungimea enunțului. Precizie și ambiguitate. Expresii eliptice imprecise. Propoziții fără predicat <p>A.2 Tipuri de propoziții și structura lor specifică</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Expresia afirmativă, negativă ➤ Expresia enunțiativă, interogativă, exclamativă ➤ Expresia unor acțiuni, stări, existențe <ul style="list-style-type: none"> - sigure (prezent, trecut- imperfect, trecut- perfect compus, viitor literar) - dorite (condițional-optativ, prezent) - posibile (conjunctiv, prezent) ➤ Expresia unui îndemn, a unei porunci etc. (modul imperativ, forma afirmativă și negativă) <p>B.1 Expresia unei acțiuni, stări și existențe (verbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Modul indicativ: timpurile prezent, imperfect, perfect compus și viitor literar ➤ Verbele <i>a avea</i>, <i>a vrea</i> (exersarea contextuală a valorilor predicative, auxiliare) <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Verbul <i>a fi</i> (exersarea contextuală a valorii predicative, copulative, auxiliare) ➤ Modul conjunctiv, timpul prezent ➤ Modul condițional-optativ, timpul prezent

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Moduri nepersonale (modul infinitiv, participiu) <p>B.2 Denumirea obiectelor, a ființelor și a fenomenelor naturii (substantivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Substantivul comun și propriu. Genul, numărul substantivului <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cazurile substantivului. Articularea substantivelor ➤ Articolul hotărât și cel nehotărât ➤ Articolul posesiv-genitival <p>B.3 Expresia obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția, locuțiunea prepozițională). Aplicativ</p> <p>B.4 Expresia persoanei (pronumele personal)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Persoana, genul și numărul. Formele accentuate și neaccentuate <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Expresia posesiei (pronumele posesiv) ➤ Expresia interogației (pronumele interogativ) ➤ Expresia negației (pronumele negativ) <p>B.5 Expresia cantității și a ordinii (numeralul)</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Numeralul cardinal. Numeralul ordinal <p>B.6 Expresia însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Genul și numărul adjectivelor ➤ Acordul adjectivului cu substantivul determinat ➤ Topica adjectivului <p>Aplicativ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Adjective variabile și adjective invariabile <p>B.7 Expresia coordonatelor acțiunii – spațiu, timp, modalitate (adverbul, locuțiunea adverbială)</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Expresia afirmației ➤ Expresia negației ➤ Expresia interogației <p>B.8 Expresia emoțiilor și a sunetelor din natură (interjecția). Aplicativ</p>
	<p>Nivelul semantico-lexical</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cuvântul – unitatea de bază a vocabularului. Formă și conținut • Sinonime. Antonime • Câmpul lexico-semantic <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Vocabularul limbii române ➤ Cuvinte cu aceeași formă și sensuri diferite ➤ Sensul cuvintelor în context
	<p>Nivelul fonetic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sunetul și litera: corespondența dintre ele • Alfabetul limbii române/ alfabetul limbii materne. Vocale și consoane • Punctuația la sfârșitul propozițiilor. Relația dintre intonație, topică și punctuație. Alte convenții grafice: scrierea cu majuscule <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Despărțirea cuvintelor în silabe ➤ Accentul ➤ Pronunțarea corectă a sunetelor în diverse poziții în cadrul cuvântului (inițială, mediană, finală)

Domenii de conținut	Conținuturi*
Elemente de interculturalitate	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea – obiect cultural • Valori (de exemplu: cinstea, altruismul, bunătatea) promovate în: <ul style="list-style-type: none"> ○ literatura română ○ literatura maternă ○ literatura universală

***Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe. La nivelul fiecărei clase se indică numai conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ și/sau prin teoretizare). Reactualizările conținuturilor anterior însușite se subînțeleg.

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a VI-a
<p>1.1. Identificarea unor informații, a intențiilor de comunicare și/sau a emoțiilor și a atitudinilor comunicative, din texte orale, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea informațiilor relevante dintr-un text monologat/dialogat- corelarea informațiilor receptate din diverse surse- ascultare analitică prin completarea unor organizatori grafici privind înțelegerea textelor orale- formularea unor predicții, pe baza unor fragmente de text audiate cu accent pe emoțiile, atitudinile comunicative ale vorbitorilor- exerciții de identificare a emoțiilor, atitudinilor comunicative ale vorbitorilor <p>1.2. Distingerea sensului unor cuvinte/sintagme, prin raportare la context și la particularitățile comunicării orale – elemente verbale, nonverbale și paraverbale</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea unor sintagme și/sau enunțuri în legătură cu tema abordată- identificarea rolului elementelor paraverbale în schimbarea sensului unui enunț- explicarea sensului cuvântului prin mijloace verbale și nonverbale, pornind de la contextul audiat- exploatarea câmpurilor lexico-semantică prin jocuri de cuvinte- exerciții de tip încercare/eroare pentru a descoperi semnificația unor cuvinte <p>1.3. Recunoașterea corectitudinii/incorectitudinii gramaticale și fonetice a unui enunț</p> <ul style="list-style-type: none">- sesizarea structurii gramaticale (morfologice și sintactice) corecte sau incorecte în fluxul enunțurilor orale- identificarea formelor lexicale corecte/incorecte- exerciții de tip adevărat/fals pentru sesizarea sensului propriu, respectiv figurat al cuvântului <p>1.4. Recunoașterea elementelor specifice limbii române, comparativ cu limba maternă, în receptarea textelor, pe teme familiare, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea pronunției corecte a semivocalelor din diftongi și triftongi și a vocalelor în hiat- recunoașterea acordului adjectivului cu substantivul, a topicii corecte a adjectivului- identificarea utilizării corecte a substantivelor precedate de prepoziții- stabilirea rolului accentului în schimbarea sensului cuvintelor <p>1.5. Manifestarea interesului și a curiozității față de diverse teme care fac obiectul unor monologuri sau dialoguri</p> <ul style="list-style-type: none">- realizarea unor desene/benzi desenate/scheme pentru a ilustra ceea ce a înțeles din textele receptate- manifestarea aprobării/dezaprobarii față de informațiile obținute în urma vizionării de emisiuni pentru copii (online sau TV) pe teme de interes prin limbaj nonverbal- jocuri pentru sesizarea semnificației unor texte bruiate, trunchiate, articulate defectuos- exerciții de tip cerc de ascultare activă, marcând intrarea sau ieșirea din cerc printr-un obiect dat mai departe, obiect de tipul creion, minge de tenis etc.

2. Producerea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a VI-a
<p>2.1. Utilizarea cuvintelor/sintagmelor nou însușite în enunțuri adecvate sensului dedus din contextul inițial</p> <ul style="list-style-type: none">- realizarea de mini-interviuri, utilizând cuvintele/sintagmele nou însușite- utilizarea, în contexte date, a achizițiilor lexicale noi- exerciții de substituție complexă a cuvintelor/sintagmelor într-un context dat- povestirea orală a unor texte citite sau a unor texte audiate <p>2.2. Parafrizarea, pe baza informațiilor explicite și implicite, a unor pasaje din diverse tipuri de text, pe teme familiare</p> <ul style="list-style-type: none">- reformularea unor pasaje din diferite texte

- transformarea enunțurilor după criterii date
- discuții în perechi, în grup sau frontale pe teme familiare

2.3. Prezentarea unor informații, idei și emoții în texte diferite, de tip narativ, descriptiv sau explicativ, pe teme familiare

- relatarea unor fapte și întâmplări cu caracter personal
- alcătuirea unui monolog oral (texte narative, descriptive, explicative), pe teme familiare
- simularea unor situații de comunicare pe baza unor criterii date
- alcătuirea unui text oral narativ/descriptiv/explicativ, pornind de la planul simplu de idei
- exerciții de predicție, continuând tiparul textual dat

2.4. Utilizarea achizițiilor metalingvistice în enunțuri/texte proprii, pe teme familiare, în situații de comunicare diferite

- substituirea cuvintelor din aceeași clasă morfologică sau din clase morfologice diferite
- utilizarea corectă, în contexte variate, a categoriilor gramaticale specifice părților de vorbire
- denumirea unor trăsături ale obiectelor/ființelor din universul apropiat
- descriere frontală, cu sprijin din partea profesorului, a obiectelor la îndemână, folosind clasele morfologice adecvate

2.5. Realizarea unor interacțiuni verbale, pe teme familiare, cu mai mulți interlocutori, respectând elementele de specificitate: intonație, accent, sunete specifice limbii române, topică

- formularea unor întrebări în concordanță cu tema discuției
- pronunțarea fluentă a unor secvențe semnificative ale textului oral, de reglare a tonului, a intonației, în funcție de starea de spirit (bucurie, surpriză, supărare)
- comunicarea orală cu scop declarat de informare, de luare de atitudine, de opinie
- formularea unor enunțuri care să ateste politețea locutorului față de interlocutor
- exerciții de negociere a rolului locutiv (explicit/implicit)

2.6. Manifestarea interesului și a curiozității față de diverse teme care fac obiectul unor monologuri/dialoguri, în interacțiunea directă sau în cea mediată

- simularea unor situații de comunicare monologată și dialogată, manifestând atenție, empatie, curiozitate și interes
- utilizarea jocurilor de rol, pe teme diverse, în interacțiune directă sau mediată
- exerciții de dezvoltare a inițiativei comunicative și a curajului de a interveni în actul comunicării

3. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a

3.1. Corelarea informațiilor explicite și implicite dintr-unul sau mai multe texte continue/discontinue/multimodale

- corelarea ideilor explicite cu cele implicite prin organizatori grafici
- completarea unor enunțuri lacunare cu informații de detaliu desprinse din textul-suport
- exerciții de punere în funcțiune a unui aparat, pe baza instrucțiunilor de folosire
- identificarea elementelor prezente în ilustrații care completează informația transmisă de diverse texte, afișe sau articole din revistele pentru copii

3.2. Distingerea sensului unor cuvinte/sintagme, prin raportare la tema textului citit, la context și/sau folosind dicționarul

- realizarea unui „dicționar” al clasei sau al grupului, accesibil în fiecare oră
- identificarea sensului unei sintagme prin raportare la tema textului
- asocierea unor sintagme cu definițiile corespunzătoare
- exerciții de tip adevărat/fals

3.3. Identificarea temei în relație cu ideile principale și cu tiparul narativ, descriptiv, explicativ de structurare a ideilor din texte diverse

- identificarea temei în texte diverse, pe baza unor criterii date
- recunoașterea elementelor descrise și a trăsăturilor obiectelor într-o descriere
- sesizarea rolului descrierii în textul narativ
- precizarea acțiunii și a etapelor acțiunii, a participanților la acțiune, a timpului și a spațiului în care se petrec evenimentele într-o narațiune

3.4. Identificarea tipurilor de comunicare artistică/nonartistică în texte diverse

- diferențierea tipurilor de texte
- exerciții de identificare a figurilor de stil (antiteza, comparația, hiperbola)

3.5. Recunoașterea corectitudinii grafice, lexico-semantică, morfo-sintactice și de punctuație, în texte diverse

- recunoașterea categoriilor morfologice și a relațiilor sintactice cu rol în structurarea textului
- utilizarea organizatorilor grafici pentru a stabili corectitudinea unor cuvinte
- structurarea câmpurilor lexicale pe baza unor scheme/tabele de sprijin
- identificarea rolului punctuației în schimbarea sensului unui enunț

3.6. Stabilirea elementelor specifice limbii române, comparativ cu limba maternă, în receptarea textelor continue/discontinue/ multimodale

- plasarea unor perechi de omofone în același context, pentru a fixa utilizarea corectă
- compararea codului lingvistic al limbii române cu codul lingvistic al limbii materne

3.7. Manifestarea preocupării de a decoda semnificația textelor continue/discontinue/ multimodale, indiferent de tipul de comunicare

- realizarea unei liste de întrebări care vizează neclarități despre conținutul textului
- evaluarea strategiilor de lectură proprii și ale celorlalți prin grile de evaluare, folosind itemi cu alegere multiplă
- relaționarea unui fragment de text/a unui text cu o ilustrație, imagine, pictură, melodie, film, carte etc.
- realizarea unor liste de lectură conform propriilor interese și preocupări

4. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VI-a

4.1. Redactarea unui răspuns personal și/sau creativ pe baza unor texte, pe teme diverse, care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică

- exprimarea unor opinii în legătură cu texte diverse
- formularea unor răspunsuri creative pe teme familiare
- exerciții-joc de imaginație, pornind de la textele receptate
- realizarea unor predicții, continuând tiparul textual dat

4.2. Redactarea unui text, pe baza unor structuri specifice, narative, descriptive, explicative, pentru a comunica idei și informații pe teme familiare și/sau pentru a prezenta experiențe reale/imaginare

- relatarea unor fapte și întâmplări cu caracter personal
- redactarea unor compuneri narative, descriptive, explicative
- realizarea unor descrieri prin ordonarea detaliilor în funcție de propriile percepții/propria imaginație

4.3. Redactarea unui text multimodal, cu integrarea unor grafice, tabele, scheme, pe teme date, în format letric/electronic

- inserarea unor tabele, grafice, imagini într-un text complex, în format electronic
- realizarea unor hărți ale povestirii
- crearea unui profil al personajului într-un text multimodal
- realizarea de postere/organizatori grafici pentru a indica relația dintre text și experiențele proprii

4.4. Utilizarea achizițiilor metalingvistice în elaborarea textelor proprii, pe teme diverse

- exprimarea politeții în elaborarea unor scrisori, bilete de mulțumire prin adecvarea achizițiilor metalingvistice
- utilizarea adecvată a formelor verbale în raport cu cronologia faptelor relatate
- folosirea conectorilor adecvați la nivelul propoziției și al frazei
- redactarea unor texte narative, descriptive și dialogate, în care să se valorifice categoriile semantice învățate

4.5. Manifestarea preocupării pentru a respecta convențiile specifice tipurilor de text: narative, descriptive, explicative

- identificarea aspectelor pozitive și negative în comportamentul manifestat în procesul redactării
- proiect individual/de grup: „Cartea mea/noastră” (realizarea unei cărți și expunerea/prezentarea acesteia)
- redactarea unor descrieri de tip portret pentru o posibilă expoziție (colaj/foto/desen și descriere verbală)

5. Manifestarea sensibilității multi- și interculturale, prin valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

Clasa a VI-a

5.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de limba română, ca limbă națională

- conversații în limba română în situații de comunicare cu caracter oficial
- utilizarea jocului de rol – „Profesor de română pentru 10-15 minute”
- participarea la evenimente/spectacole/emisiuni radio organizate în limba română

5.2. Identificarea valorilor promovate în arta aparținând culturii române, materne și universale

- realizarea de materiale diverse (orale, scrise, multimodale) în care să fie prezentate valorile promovate în arta – de exemplu, muzica, pictura, sculptura etc. – diferitelor culturi
- excursii, vizite la muzee de artă națională și artă aparținând culturii române și materne și întâlniri cu pictori/sculptori/muzicieni locali
- identificarea temelor, a elementelor de limbaj artistic comune și diferite ale diversilor artiști plastici aparținând culturii române și materne
- organizare de expoziții de artă comune, pe teme date
- audiții muzicale pe teme date

5.3. Exprimarea unei atitudini pozitive față de diversitatea lingvistică și culturală, față de valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

- activități didactice interdisciplinare: limbă, istorie, cultură civică, care au ca scop promovarea valorilor general-umane
- alcătuirea unui glosar de norme culturale care influențează comunicarea (distanța socială, gestica, vestimentația)
- realizarea unor dicționare onomastice locale, sesizând influența reciprocă

Conținuturi

Domeniile de conținut vor fi abordate tematic. Pentru fiecare clasă este propusă o temă generală, adecvată particularităților psiholingvistice și preocupărilor elevilor, temă generală care va fi dezvoltată prin patru teme (trei obligatorii și una la alegere).

Pentru clasa a VI-a se recomandă:

Tema generală	Teme obligatorii	Teme la alegere
EU ȘI LUMEA DIN JURUL MEU	Familia Timpul liber Valorile mele, valorile celorlalți	Lectură și cunoaștere Dialoguri culturale Prietenii, colegii, profesorii

Domenii de conținut	Conținuturi*
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> • Roluri în comunicare: observator • Contextul de comunicare: locul și momentul interacțiunii, relația dintre interlocutori, identitatea interlocutorilor, cunoștințele comune legate de tema discuției • Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt) • Situația de comunicare dialogată; organizarea replicilor într-un dialog complex; adaptarea vorbitorului la interlocutor • Monologul (narativ, descriptiv, explicativ) • Ordonarea ideilor în comunicare • Rezumatul <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Principii de interacțiune • Atitudini comunicative <p>Acte de vorbire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a cere/a răspunde la cererea de informații (afirmativ/negativ/dubitativ) - a cere/ a da explicații - a cere servicii

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<ul style="list-style-type: none"> - a felicita/a răspunde la felicitări - a exprima sentimente (preferințe, simpatie, antipatie) <p>Tipuri de interacțiune propuse: prezentări pe teme date, povestiri, descrieri, explicații și interacțiuni cu doi sau mai mulți participanți)</p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, documentare, emisiuni radio, teatru radiofonic pentru copii, literatură pe audiobook (integral/fragmente)</p>
Lectură	<p>Discursul narativ și comunicarea narativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narativul literar (discurs narativ): <ul style="list-style-type: none"> o autor, narator, personaj, acțiune o indici spațio-temporali: unde și când se desfășoară acțiunea o figuri de stil: personificare, enumerație, repetiție (discurs narativ) • Narativul nonliterar (comunicare narativă) • Narativul ficțional (literar și nonliterar) <ul style="list-style-type: none"> o narațiunea care combină textul și imaginile: banda desenată • Narativul nonficțional • Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă • Modurile de expunere: <ul style="list-style-type: none"> o narațiune, descriere (autoportret, portret, tablou) o dialog, monolog • Text explicativ • Texte continue, discontinue, multimodale <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narativul literar (discurs narativ): <ul style="list-style-type: none"> o construcția textului <ul style="list-style-type: none"> - compoziția textului (părți, capitole) - raport incipit – final o narațiunea la persoana a III-a și la persoana I; etapele acțiunii o discursul narativ și semnificațiile acestuia o figuri de stil: antiteza, comparația, hiperbola (discurs narativ) <p>Texte recomandate (cu/fără definirea conceptelor operaționale, text integral sau fragment):</p> <p>(a) texte continue, texte literare și nonliterare: fabule, poezii, texte epice clasice și contemporane din literatura pentru copii, romane grafice aparținând literaturii pentru copii (literatura română, literatura maternă și literatura universală), jurnale, scrisori, e-mailuri, reportaje de știri, rețete culinare, regulamente/set de reguli</p> <p>(b) texte discontinue: grafice, diagrame</p> <p>(c) texte multimodale (mixte): benzi desenate, reclame, articole de ziar sau de revistă ilustrate cu imagini</p> <p>Referirea la numărul de texte propuse se regăsește la <i>Sugestii metodologice</i>.</p>
Redactare	<ul style="list-style-type: none"> • Etapele scrierii: revizie, redactarea ciornei pe baza planului, încadrarea în subiect • Stil: proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională, claritate • Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii corelate cu conținutul textului • Relatarea • Povestirea

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<p>Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) afiș, anunț de mică publicitate, scrisoare, e-mail, invitație, jurnal (b) texte narative la persoana I/a III-a, marcând momentele subiectului și circumstanțele (c) texte descriptive (descrierea unei ființe imaginare, a unui obiect imaginar, a unui fenomen (ploaia, răsăritul soarelui etc.)) (d) texte descriptive-narative: rețete culinare, procese (de exemplu, un joc, un experiment științific simplu etc.) (e) redactarea unor texte explicative (de exemplu, explicarea unui tabel, a unui desen)
Elemente de construcție a comunicării	<p>Nivelul sintactico-morfologic:</p> <p>A.1 Enunțul: propoziția și fraza</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Propoziția simplă, propoziția dezvoltată, fraza - Predicatul verbal și nominal - Interdependența subiect – predicat - Subiectul (exprimat și neexprimat) <p>A.2 Tipuri de propoziții și structura lor specifică</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Exprimarea asertivă <ul style="list-style-type: none"> - Aprobare. Dezaprobare - Avertizare - Formulare de cereri - Exprimarea sentimentelor <p>A.3 Topica</p> <ul style="list-style-type: none"> - Topica constituenților în propoziție - Topica constituenților în cadrul grupurilor sintactice <p>B.1 Exprimarea unei acțiuni, stări și existențe (verbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Verbul în propoziție: predicat verbal și nominal ➤ Verbul <i>a fi</i> cu valoare copulativă ➤ Modul imperativ (afirmativ și negativ) ➤ Modul conjunctiv, timpul prezent ➤ Modul condițional-optativ, timpul prezent <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alte forme de exprimare a timpului trecut (conjunctiv perfect, condițional-optativ perfect) ➤ Modurile nepersonale (modul supin și gerunziu) <p>B.2 Denumirea obiectelor, a ființelor și a fenomenelor naturii (substantivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Substantivul în propoziție (subiect, atribut, complement) <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Substantivele colective și defective <p>B.3 Exprimarea obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția; locuțiunea prepozițională). Aplicativ</p> <p>B.4 a. Exprimarea politeții (pronumele de politețe)</p> <p>b. Forme pronominale pentru exprimarea apropierii, a depărtării, a identității, a diferențierii și a non-identității (pronumele demonstrativ)</p> <p>c. Exprimarea reflexivității (pronumele reflexiv)</p> <p>d. Exprimarea relației (pronumele relativ). Aplicativ</p> <p>B.5 Exprimarea cantității și a ordinii (numeralul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Numeralul cardinal ➤ Numeralul ordinal <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Numeralul colectiv

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<p>B.6 Expresia înșurilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Adjective variabile și adjective invariabile <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Gradele de comparație ➤ Articulația <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Articolul demonstrativ <p>B.7 a. Expresia coordonatelor acțiunii/ contextului – spațiu, timp, modalitate (adverbul, locuțiunea adverbială) b. Expresia relației (adverbul relativ). Aplicativ</p> <p>B.8 Expresia emoțiilor și a sunetelor din natură (interjecția)</p> <p>B.9 Expresia raporturilor de coordonare și subordonare (conjunția)</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Conjunțiile coordonatoare și subordonatoare
	<p>Nivelul semantico-lexical</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vocabularul limbii române • Omonimele <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Compunerea ➤ Sensul propriu și sensul figurat
	<p>Nivelul fonetic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe (reguli de bază, fără excepții) <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pronunțarea / Scrierea corectă a cuvintelor care conțin diftong, triftong, hiat ➤ Omografe ➤ Omofone
Elemente de interculturalitate	<ul style="list-style-type: none"> • Valori promovate în arta românească (de exemplu, muzica, pictura, sculptura etc.) • Valori promovate în arta din cultura maternă (de exemplu, muzica, pictura, sculptura etc.) • Valori promovate în arta din cultura universală (de exemplu, muzica, pictura, sculptura etc.)

***Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe. La nivelul fiecărei clase se indică numai conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ și/sau prin teoretizare). Reactualizările conținuturilor anterior însușite se subînțeleg.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>1.1. Compararea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din texte orale, în care apar diferite coduri de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none">- asocierea unor informații din varii domenii având în vedere și emoțiile, atitudinile comunicative ale vorbitorilor- diferențierea informațiilor esențiale de cele de detaliu prin compararea informațiilor din texte orale în care apar diferite coduri de comunicare- identificarea comparativă a atitudinilor vorbitorului/vorbitorilor- exerciții de comparare a naturii formale sau informale a dialogului <p>1.2. Identificarea semnificației/semnificațiilor unor enunțuri, în funcție de particularitățile comunicării orale</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea modului în care elementele paraverbale evidențiază scopul comunicării și/sau intențiile emitătorului- compararea semnificației unui text transmis pe baza unui singur cod, respectiv a mai multor coduri- sesizarea rolului elementelor nonverbale și paraverbale în comunicarea artistică și nonartistică- recunoașterea corespondenței elementelor verbale cu cele nonverbale (gesturi, mimică) și paraverbale în comunicare <p>1.3. Identificarea corectitudinii/incorectitudinii gramaticale și fonetice în procesul de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea formei corecte a cuvintelor- sesizarea dezacordurilor gramaticale- exerciții de identificare a accentului corect- recunoașterea construcțiilor pleonastice <p>1.4. Identificarea elementelor specifice limbii române, comparativ cu limba maternă, în receptarea textelor de diverse tipuri, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none">- identificarea relației dintre gen și articol- recunoașterea relației dintre număr și articol- exerciții de sesizare a hipercorectitudinii <p>1.5. Manifestarea respectului și a toleranței față de ideile și de punctele de vedere ale interlocutorului/interlocutorilor care utilizează diferite coduri de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none">- manifestarea toleranței față de argumentele/contraargumentele formulate într-o discuție de partenerii de comunicare- utilizarea jocului de rol cu schimbarea statutului participanților- transformarea unui text pe baza indicațiilor primite dovedind respect față de ideile colegilor

2. Producerea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a VII-a
<p>2.1. Folosirea sensurilor multiple ale cuvintelor/sintagmelor în contexte variate</p> <ul style="list-style-type: none">- compararea sensurilor unor cuvinte în contexte diferite- folosirea, în contexte diferite, a achizițiilor lexicale noi- utilizarea sinonimelor în contexte variate, cu accent pe nuanțele semantice- delimitarea sensului propriu de sensul figurat al unui cuvânt, a sensului propriu de bază de cele secundare, în vederea folosirii adecvate a cuvintelor în diverse contexte <p>2.2. Rezumarea unor texte cu grade diferite de dificultate</p> <ul style="list-style-type: none">- ierarhizarea informațiilor într-un text propriu- rezumarea orală a unui text dat- utilizarea unor conectori logici, cronologici în producerea de text- transformarea formei verbale, în vederea realizării rezumatului

2.3. Prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere în texte diverse, oferind detalii semnificative și exemple relevante

- prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere pe diverse teme, cu detalii semnificative
- adaptarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale la contextul și la scopul comunicării
- prezentarea rezultatului evaluării unor informațiilor din texte diverse
- exprimarea punctelor de vedere în urma selectării elementelor semnificative din textele receptate

2.4. Corelarea achizițiilor lexico-semantică cu structurile morfo-sintactice ale limbii române, în situații de comunicare diferite

- transformarea construcțiilor active în construcții pasive
- utilizarea corectă a părților de vorbire flexibile și neflexibile
- construirea unor enunțuri corecte din punct de vedere sintactic
- alcătuirea unor fraze prin utilizarea corectă a coordonării și a subordonării

2.5. Participarea la interacțiuni verbale, pe o temă la alegere, respectând elementele de specificitate: intonație, accent, sunete specifice limbii române, topică

- simularea unor situații de comunicare monologată și dialogată pe teme cu parteneri diverși
- prezentarea rezultatelor evaluării emoțiilor și atitudinilor comunicative din texte diverse, dialogate și monologate
- susținerea punctului de vedere într-un proces-literar
- realizarea unui reportaj și/sau a unui interviu

2.6. Manifestarea respectului și a toleranței față de ideile și punctele de vedere ale interlocutorului/interlocutorilor care utilizează diferite coduri de comunicare, în interacțiunea directă sau în cea mediată

- utilizarea jocului de rol, pe teme propuse de colegi, dovedind asertivitate
- formularea unor enunțuri care să ateste respectul și toleranța față de ideile și punctele de vedere ale interlocutorului
- exersarea unei atitudini constructive, de colaborare, pentru realizarea sarcinilor și pentru formularea în comun a ideilor
- utilizarea unor tehnici menite să dezamorseze posibila reacție negativă a interlocutorului

3. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VII-a

3.1. Recunoașterea structurilor logice în care sunt organizate informațiile într-unul sau mai multe texte continue/discontinue/multimodale

- ordonarea și reordonarea paragrafelor după criterii date
- transpunerea mesajului textului în alt cod (hărți conceptuale, organizator grafic și invers)
- realizarea unei scheme corespunzătoare structurilor logice ale unui text
- ierarhizarea informațiilor dintr-un text prin completarea unor organizatori grafici

3.2. Identificarea semnificației unor cuvinte și sintagme, pe baza relației dintre diverse coduri de comunicare

- corelarea unor cuvinte, sintagme cu definiția corespunzătoare
- asocierea cuvintelor și sintagmelor cu imagini, semne grafice etc.
- identificarea sensului unor cuvinte și sintagme pe baza unor imagini suport

3.3. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte continue/discontinue/multimodale, prin punerea în relație a diverselor părți ale textului

- selectarea informației utile dintr-un text
- identificarea construcției discursului dramatic
- ordonarea ideilor/a ilustrațiilor din texte după succesiunea momentelor acțiunii prezentate de text
- lectura imaginii după criterii date

3.4. Diferențierea tipurilor de comunicare artistică/nonartistică în texte diverse

- identificarea unor procedee de expresivitate artistică (epitet)
- transformarea unui tip de text în altul

3.5. Identificarea corectitudinii grafice, lexicosemantice, morfosintactice și de punctuație, în

texte continue/discontinue/multimodale

- stabilirea relațiilor de omonimie și polisemie într-un text dat
- identificarea rolului utilizării categoriilor morfologice și sintactice într-un text
- recunoașterea rolului diminutivelor într-un text dat

3.6. Identificarea rolului fenomenului de transfer din/în limba română în/din limba maternă, în receptarea unor texte continue/discontinue/multimodale

- recunoașterea expresiilor și a locuțiunilor specifice limbii române
- exerciții cu alegere multiplă pentru identificarea formei corecte
- sesizarea elementelor comune din textele citite

3.7. Manifestarea atitudinii față de practicile de lectură: lectură de informare sau lectură de plăcere

- dezvoltarea unor strategii de lectură și adaptarea acestora la tipul de text lecturat
- familiarizarea elevilor cu cartea de tip electronic
- proiecte de lectură în grup finalizate cu expoziție
- campanii de lectură pentru promovarea cărților preferate
- strategii de lectură exploratorie folosind diferite tipuri de documentare

4. Redactarea textului scris de diverse tipuri**Clasa a VII-a****4.1. Compararea răspunsurilor și a punctelor de vedere exprimate, pe teme diverse, care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică**

- utilizarea jurnalului cu dublă intrare pentru compararea a două texte
- exprimarea în scris a propriilor idei rezultate din compararea a două texte după criterii date

4.2. Redactarea unui text, cu subiect la alegere, pe baza structurii narative, descriptive, explicative, adecvate unei situații de comunicare

- transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă
- rezumarea unor texte diverse
- redactarea unor descrieri, prezentând trăsăturile unui obiect, ale unui peisaj, ale unei opere de artă, ale unei persoane
- exprimarea în scris a propriilor sentimente față de un aspect dat

4.3. Realizarea unor texte multimodale în format electronic, pe teme date, pentru a fi prezentate în fața colegilor

- elaborarea a unor afișe pentru piese de teatru pentru copii
- realizarea unor prezentări pe teme date
- exerciții de îmbinare a unor elemente verbale, audio-vizuale diverse în vederea transmiterii unui mesaj
- redactarea unei cărți (text multimodal) pentru colegii din clasa a V-a pe o temă propusă de cei mici, de profesori sau de clasă

4.4. Corelarea achizițiilor lexico-semantice cu structurile morfo-sintactice ale limbii române, în elaborarea de texte narative, descriptive, explicative

- utilizarea corectă a părților de vorbire flexibile și neflexibile în funcție de scopul comunicării
- folosirea adecvată a formelor verbale în raport cu cronologia faptelor relatate
- utilizarea conectorilor adecvați la nivelul propoziției și al frazei
- transformarea textelor prin realizarea unor modificări lexico-semantice

4.5. Manifestarea preocupării pentru originalitate

- scrierea creativă pornind de la un tipar/un binom imaginar, după modelul lui Italo Calvino: „Dacă într-o noapte de iarnă un călător ...”
- exerciții de evitare a repetițiilor deranjante
- scrierea aceleiași compoziții în minimum trei variante succesive, pentru îmbunătățirea performanțelor privind originalitatea

5. Manifestarea sensibilității multi- și interculturale, prin valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

Clasa a VII-a

5.1. Recunoașterea multilingvismului în contexte socioculturale diverse

- participarea la Ziua Europeană a Limbilor (de exemplu, *Eu pot vorbi în limba română/maghiară/engleză/germană etc.*)
- utilizarea jocului de rol pe problema multilingvismului: de exemplu, *„Schimbă limba”*
- celebrarea „Zilei internaționale a toleranței” (16 noiembrie), a „Zilei Minorităților Naționale” (18 decembrie)

5.2. Identificarea valorilor promovate în tradițiile și obiceiurile din cultura română, maternă și universală

- identificarea elementelor comune și de transfer între diferite obiceiuri populare
- realizarea de mini-momente artistice despre obiceiurile și tradițiile locale
- participarea la sărbători folclorice, obiceiuri și tradiții aparținând ambelor naționalități (mersul cu colindul, cu uratul, confecționarea de mărțișoare etc.)
- realizarea de întâlniri/interviuri cu persoane care promovează tradițiile și obiceiurile locale
- vizite la muzee de etnografie și folclor (locale și naționale)

5.3. Asumarea atitudinii de empatie față de diversitatea lingvistică și culturală, față de valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

- participarea la evenimente/ceremonii comune
- cinstirea eroilor neamului aparținând fiecărei culturi locale
- realizarea unui calendar multicultural pe diferite teme
- harta citatelor, pe diverse teme, ale unor personalități aparținând culturii române/materne/universale

Conținuturi

Domeniile de conținut vor fi abordate tematic. Pentru fiecare clasă este propusă o temă generală, adecvată particularităților psiholingvistice și preocupărilor elevilor, temă generală care va fi dezvoltată prin patru teme (trei obligatorii și una la alegere).

Pentru clasa a VII-a se recomandă:

Tema generală	Teme obligatorii	Teme la alegere
ORIZONTURILE LUMII ȘI CUNOAȘTERII	Tradiții și obiceiuri Călătorii/Aventură Valori și atitudini în diverse culturi	Lectura ca explorare Limbile lumii și traduceri Lumea reală, lumea imaginară, lumea virtuală

Domenii de conținut	Conținuturi*
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> • Roluri în comunicare: evaluator • Tipare de structurare a ideilor: clasificare, exemplificare • Dialogul formal și informal <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Strategii de ascultare activă <p>Acte de vorbire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a cere/a răspunde la cererea de informații (afirmativ/negativ/dubitativ) - a exprima intenția/ interesul/regretul/ compasiunea/ protestul <p>Tipuri de interacțiune propuse: prezentări cu deschideri spre alte domenii ale cunoașterii, discuții cu doi sau mai mulți participanți pe teme propuse de elevi</p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: știri, anunțuri, documentare, emisiuni radio, teatru radiofonic pentru copii, literatură pe audiobook (integral/ fragmente), emisiuni TV (interviul)</p>

Domenii de conținut	Conținuturi*
Lectură	<p>Discursul narativ și comunicarea narativă</p> <ul style="list-style-type: none"> Narativul literar (discurs narativ): <ul style="list-style-type: none"> narațiunea la persoana a III-a și la persoana I; etapele acțiunii, personajul (mijloace de caracterizare) figuri de stil: antiteza, comparația, hiperbola (discurs narativ) <p>Discursul dramatic și comunicarea cotidiană</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Discursul dramatic: rolul dialogului; personaj dramatic, indicații scenice <ul style="list-style-type: none"> text dramatic și spectacol: arta spectacolului: actori, decor, costume, lumini, muzică etc. autorul/personajul ca enunțiator real/fictiv discursul dramatic și semnificațiile acesteia Comunicarea cotidiană (interviul) <p>Discursul liric și textul versificat</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Discurs liric <ul style="list-style-type: none"> text liric/ text versificat relația conținut – formă: discurs liric/discurs narativ în versuri (narativul literar în versuri) autor/voce lirică versificație: măsură, tipuri de rimă figuri de stil: epitetul, metafora (discurs liric) <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Textul argumentativ (structură, conectori) Descrierea științifică <p>Texte recomandate (cu/fără definirea conceptelor operaționale, text integral sau fragment):</p> <p>(a) texte continue, texte literare și nonliterare: poezii, piese de teatru, texte epice clasice și contemporane din literatura pentru copii, romane grafice (literatura română, literatura maternă și literatura universală), jurnale de călătorie; articole de popularizare a științei, postări online, instrucțiuni pentru derularea unui experiment</p> <p>(b) texte discontinue: anunțuri, indexuri, glosare</p> <p>(c) texte multimodale (mixte): texte din enciclopedii ilustrate (pe suport de hârtie sau online).</p> <p>Referirea la numărul de texte propuse se regăsește la <i>Sugestii metodologice</i>.</p>
Redactare	<ul style="list-style-type: none"> Etapele scrierii, cu accent pe: (a) rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile; (b) corectarea greșelilor de literă, ortografie, punctuație Prezentarea textului: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte: scheme, tabele corelate cu conținutul textului Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogal. Integrarea părților Concizie, varietate Organizarea unui text în funcție de situația de comunicare Modalități de exprimare a preferințelor și opiniilor Rezumatul Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă <p>Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</p> <p>(a) jurnal de călătorie/de activități zilnice, blog, cerere</p> <p>(b) transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă</p> <p>(c) texte folosite în procesul învățării (rezumat, conspect, notițe)</p> <p>(d) comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei</p>

Domenii de conținut	Conținuturi*
	emoții (bucurie, uimire, frică) (e) texte discontinue (grafic, schemă, tabel etc.)
Elemente de construcție a comunicării	<p>Nivelul sintactico-morfologic: A.1 Enunțul: propoziția și fraza Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Raporturile de coordonare și de subordonare în propoziție și în frază ➤ Propoziția principală/propoziția secundară ➤ Propoziția regentă/elementul regent ➤ Expansiunea și contragerea <p>A.2 Tipuri de propoziții și structura lor specifică Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Expresia argumentativă, persuasivă <p>B.1 Expresia unei acțiuni, stări și existențe (verbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Verbe reflexive ➤ Verbe impersonale ➤ Verbul în propoziție: predicatul nominal (cu verbe copulative <i>a deveni, a ieși, a ajunge, a se face, a rămâne</i>) ➤ Modul conjunctiv, timpul perfect ➤ Modul condițional-optativ, timpul perfect <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Diateza activă, reflexivă, pasivă ➤ Alte forme de exprimare a timpului trecut (indicativ – perfect simplu și mai-mult-ca-perfect) <p>B.2 Denumirea obiectelor, a ființelor și a fenomenelor naturii (substantivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Substantivul în propoziție (subiect, atribut substantival, complement direct, complement indirect, complementul circumstanțial de loc, complementul circumstanțial de timp, complementul circumstanțial de mod) ➤ Articularea substantivelor <ul style="list-style-type: none"> - Articolul hotărât. Articolul nehotărât - Articolul posesiv-genitival <p>B.3 Expresia obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția, locuțiunea prepozițională)</p> <p>B.4 a. Expresia posesiei (pronumele posesiv) b. Expresia interogației (pronumele interogativ) c. Expresia relației (pronumele relativ) d. Alte forme de substituție a substantivului: pronumele nehotărât. Aplicativ.</p> <p>B.5 Expresia cantității și a ordinii (numeralul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Numeralul colectiv <p>B.6 Expresia însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Adjectivul în propoziție: atributul <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Forme ale superlativului <p>B.7 a. Expresia coordonatelor acțiunii/contextului – spațiu, timp, modalitate (adverbul, locuțiunea adverbială)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Adverbul de loc, de timp și de mod <p>b. Expresia interogației (adverbele interogative) c. Expresia coordonatelor imprecise/probabilității (adverbul nehotărât). Aplicativ</p>

Domenii de conținut	Conținuturi*
	B.8 Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură (interjecția) Aplicativ: ➤ Interjecția predicativă
	B.9 Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare (conjunția) ➤ Conjunțiile coordonatoare și subordonatoare
	Nivelul semantico-lexical <ul style="list-style-type: none"> • Cuvântul de bază. Rădăcină. Sufixe și prefixe. Derivatele. Familia lexicală • Polisemia. Polisemia și omonimia: asemănări și deosebiri • Sensul propriu și sensul figurat Aplicativ: ➤ Sufixe diminutive și augmentative
	Nivelul fonetic <ul style="list-style-type: none"> • Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe • Omografe • Omofone • Accentul
Elemente de interculturalitate	<ul style="list-style-type: none"> • Valori promovate în tradițiile și obiceiurile din cultura română • Valori promovate în tradițiile și obiceiurile din cultura maternă • Valori promovate în tradițiile și obiceiurile din cultura universală

***Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe. La nivelul fiecărei clase se indică numai conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ și/sau prin teoretizare). Reactualizările conținuturilor anterior însușite se subînțeleg.

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Sintetizarea unor informații, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative, din texte orale, monologate sau dialogate, în care apar diferite coduri de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>sintetizarea atitudinilor comunicative ale vorbitorilor</i> - <i>desprinderea semnificației globale a unui text, sesizând progresia și coerența ideilor exprimate</i> - <i>construirea inventarului de probleme, de idei din texte orale în care apar diferite coduri de comunicare</i> - <i>selectarea unui argument corespunzător dintr-o serie de argumente</i> <p>1.2. Recunoașterea modificării semnificației/semnificațiilor unor enunțuri, în funcție de particularitățile comunicării orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>sesizarea semnificației unui enunț schimbând elementele paraverbale și nonverbale ale comunicării</i> - <i>identificarea felului în care elementele paraverbale modifică scopul comunicării și/sau intențiile emitătorului</i> - <i>exerciții de sesizare a unor calambururi și a unor jocuri de cuvinte</i> <p>1.3. Recunoașterea particularităților lexico-gramaticale și fonetice ale unui text</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>identificarea particularităților lexicale și a topicii afective într-un text ascultat</i> - <i>sesizarea atracției paronimice</i> - <i>identificarea abaterilor de la normele limbii literare</i> - <i>recunoașterea categoriilor gramaticale învățate</i> <p>1.4. Identificarea elementelor de transfer și de interferență din limba maternă în limba română, în receptarea unor texte diverse, monologate sau dialogate</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>recunoașterea calculului lingvistic</i> - <i>identificarea cuvintelor obținute din amestecul limbilor</i> - <i>sesizarea abaterilor datorate bilingvismului substractiv</i> <p>1.5. Manifestarea atitudinii critice față de punctele de vedere exprimate de interlocutor(i), în interacțiuni cu diferite coduri de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>manifestarea atitudinii critice față de punctele de vedere exprimate de interlocutori prin limbaj nonverbal</i> - <i>ascultarea atentă a interlocutorilor în cadrul lucrului în echipă</i> - <i>conștientizarea poziției proprii de intrare sau de ieșire din dialog</i>

2. Producerea textului oral în diverse situații de comunicare

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Folosirea sensului propriu și/sau figurat al cuvintelor/sintagmelor în diverse tipuri de text: narativ, descriptiv, explicativ, argumentativ</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>producere de text narativ, descriptiv, explicativ, pornind de la imagini</i> - <i>realizarea de text narativ, descriptiv, explicativ, utilizând cuvintele cu valoarea lor expresivă</i> - <i>producere de text argumentativ, pornind de la imagini</i> - <i>realizarea de text argumentativ, utilizând cuvintele cu valoarea lor expresivă</i> <p>2.2. Exprimarea unui punct de vedere propriu, prin compararea ideilor și/sau a punctelor de vedere prezentate în diferite texte</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>exprimarea unui punct de vedere obiectiv/subiectiv față de textele multimodale</i> - <i>prezentarea punctului de vedere în urma interpretării unor texte argumentative aparținând unor scriitori/personalități</i> - <i>exerciții de argumentare pro sau contra unui fapt</i> <p>2.3. Prezentarea documentată a unei teme/a unui punct de vedere, într-un text de tip argumentativ, citând sursele de informare</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>dezbateri actuale pe teme de interes pentru elevi, utilizând, în contexte noi, informații obținute din diverse surse</i> - <i>formularea ipotezei și a argumentului/argumentelor pe baza informațiilor obținute din diverse</i>

surse

- susținerea unor prezentări folosind mijloace multimedia în scopul convingerii auditoriului
- realizarea unor prezentări utilizând imagini/grafice în scopul convingerii auditoriului

2.4. Utilizarea achizițiilor metalingvistice în exprimarea nuanțată, în diferite situații de comunicare

- utilizarea adecvată, în context, a sinonimelor, a antonimelor, a omonimelor, a cuvintelor polisemantice
- relaționarea părților de propoziție în propoziții și a propozițiilor în fraze, în funcție de intenționalitatea comunicării
- rezumarea orală, pe baza corelării ideilor dezvoltate cu relații semantice și conectori pragmatici, cu ajutorul unor indicatori prezentați de profesor/colegi
- exerciții de corelare a modificării formei unui discurs cu relațiile semantice

2.5. Participarea la interacțiuni verbale, formulând puncte de vedere și continuând ideile celorlalți, cu respectarea elementelor de specificitate: intonație, accent, sunete specifice limbii române, topică

- controversa creativă pornind de la texte studiate
- participarea la dialoguri pe teme date, în diverse registre și contexte socio-culturale dovedind disponibilitatea la negociere
- prezentarea orală, cu folosirea unor tehnici variate de captare și menținere a atenției publicului/interlocutorilor
- discuții referitoare la prezentarea proiectelor în faza inițială și la final

2.6. Manifestarea spiritului critic față de punctele de vedere exprimate de interlocutor/interlocutori, în interacțiuni directe sau mediate, prin diferite coduri de comunicare

- participarea la campanii de susținere/de atragere a atenției asupra unei probleme
- organizarea unor evenimente (de exemplu, prezentare de carte pe baza lecturilor proprii)
- mini-dezbateri pe teme familiare sau impuse
- simularea unor situații de comunicare monologată și dialogată manifestând spirit critic

3. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a

3.1. Compararea informațiilor și a structurilor logice dintr-unul sau mai multe texte continue/discontinue/multimodale, pentru exprimarea unui punct de vedere personal

- completarea de diagrame, tabele în vederea comparării informațiilor
- realizarea unor scheme/tabele comparative a structurii din diverse texte
- identificarea informațiilor care susțin un punct de vedere
- selectarea informațiilor care contrazic un punct de vedere

3.2. Recunoașterea modificării sensului unor cuvinte și sintagme, pe baza relației dintre diverse coduri de comunicare

- recunoașterea modificării sensului unor cuvinte în texte artistice și texte nonartistice
- sesizarea sensului figurat al unor cuvinte într-un context dat
- identificarea sensului urmărind relația imagine-text

3.3. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii

- compararea relației dintre temă – idei în două texte
- realizarea unor scheme comparative surprinzând elementele de structură a două texte
- compararea a cel puțin două texte, pornind de la elemente de limbă și de stil

3.4. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul tipurilor de comunicare artistică/nonartistică

- identificarea aspectelor asemănătoare și divergente în interpretarea diferită a unui text
- recunoașterea semnificației unor procedee de expresivitate artistică: alegoria, metafora

3.5. Recunoașterea particularităților grafice, lexicosemantice, morfosintactice și de punctuație în comunicarea artistică/nonartistică

- identificarea rolului părților de propoziție și a propozițiilor în funcție de intenția și specificul comunicării artistice/nonartistice
- sesizarea rolului arhaismelor într-un text
- recunoașterea normei/abaterii de la normă în comunicarea artistică

3.6. Compararea semnificației textelor continue/discontinue/multimodale, prin raportare la

elementele de specificitate culturală

- *identificarea elementelor culturale comune și diferite sub aspectul temei, al structurii și al ideilor vehiculate în text*
- *compararea temelor literare comune din cele două literaturi*
- *exerciții de identificare și corectare a calcurilor lingvistice greșite*

3.7. Manifestarea interesului față de puncte de vedere diferite exprimate în textele continue/ discontinue/ multimodale

- *aplicarea practicilor de lectură în funcție de scopul lecturii*
- *realizarea unei liste/unui inventar de comportamente dezirabile și inddezirabile în practica lecturii*
- *întâlniri cu scriitori, oameni de cultură*
- *aplicarea, în activitatea de lectură, a comportamentelor eficiente/adequate*

4. Redactarea textului scris de diverse tipuri

Clasa a VIII-a

4.1. Argumentarea punctului de vedere pe texte/teme, care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică

- *formularea unor răspunsuri argumentate pe teme familiare pe baza unor texte, folosind și propria experiență de cunoaștere a lumii*
- *exprimarea argumentată a preferințelor de lectură în funcție de interesele proprii*
- *redactarea unor texte argumentative în contexte diferite*

4.2. Redactarea unui text, în care se exprimă puncte de vedere argumentate, pe diverse teme, pentru a fi susținute în fața unui auditoriu sau pentru a fi publicate

- *structurarea textului argumentativ (stabilirea problemei, dezvoltarea argumentelor, concluzia), pornind de la diverse teme*
- *redactarea unei expuneri pentru prezentarea în public în diverse împrejurări*
- *elaborarea unor diverse tipuri de texte adecvate intenției de comunicare și destinatarului*
- *exerciții de redactare, ținând cont de convențiile de redactare (așezarea textului în pagină, organizarea și reorganizarea ideilor)*
- *exerciții de scriere reflexivă*

4.3. Realizarea unor texte multimodale, pe teme la alegere, adecvate unei situații de comunicare

- *redactarea unor texte diverse cu ajutorul mijloacelor multimedia*
- *elaborarea de articole pentru revista școlii, articole pentru blog personal, pentru ziarul comunității*
- *realizarea unor miniromane grafice/povestiri cu suport grafic/cărți pentru copii*

4.4. Utilizarea achizițiilor metalingvistice în exprimarea nuanțată, în redactarea unor texte care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică

- *realizarea unei liste de greșeli frecvente prezente în redactare*
- *jocuri gramaticale de corectare a greșelilor de scriere și de punctuație*
- *utilizarea corectă a categoriilor sintactice (părți de propoziție și propoziții) studiate în redactarea unui text, în funcție de intenționalitatea comunicării*
- *realizarea expresivității cu ajutorul semnelor de punctuație*

4.5. Manifestarea unei preocupări pentru originalitate și etica redactării

- *integrarea informațiilor primite de la colegi în textul propriu*
- *scrierea textelor cu inserarea citatelor/surselor, menționându-le corect*
- *scrierea unei invitații originale pentru o zi de naștere, un film, un picnic etc.*
- *analizarea comparativă a unei teme luate de pe internet vs. o temă lucrată/creată de elev/ elevi*

5. Manifestarea sensibilității multi- și interculturale, prin valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

Clasa a VIII-a

5.1. Valorificarea multilingvismului în contexte socioculturale variate

- elaborarea de texte diverse (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare a evenimentelor socio-culturale, broșuri/ghiduri turistice și alte tipuri) în limba maternă și în limba română
- participarea la cercuri de creație literară în limba română și în limba maternă
- redactarea de texte cu tema: „Să ne prezentăm cultura și să cunoaștem alte culturi!”

5.2. Identificarea valorilor promovate în cultura română, maternă și universală

- realizarea de materiale diverse despre personalități locale/universale (medalioane, mese rotunde etc.), pe tema „Oameni și fapte”
- compararea unor personalități promovate în cultura română, maternă și universală
- realizarea de proiecte, portofolii
- întâlniri cu personalități locale, aparținând naționalităților din zonă
- realizarea de interviuri cu diversele personalități aparținând culturii materne locale și române

5.3. Demonstrarea diversității lingvistice și culturale în contexte culturale și sociale diverse

- crearea de scenete în care să fie evidențiată diversitatea cultural-lingvistică
- realizarea unui calendar comun al evenimentelor lingvistice și socioculturale aparținând comunității române și comunității maghiare
- crearea unei hărți audio a limbilor folosite pe teritoriul României
- realizarea unei hărți a interferențelor culturale

Conținuturi

Domeniile de conținut vor fi abordate tematic. Pentru fiecare clasă este propusă o temă generală, adecvată particularităților psiholingvistice și preocupărilor elevilor, temă generală care va fi valorificată prin patru teme (trei obligatorii și una la alegere).

Pentru clasa a VIII-a se recomandă:

Tema generală	Teme obligatorii	Teme la alegere
REFLECȚII ASUPRA LUMII	Microunivers și macrounivers Spațiu și timp Simț civic, responsabilitate, etică	Lectură și autocunoaștere Reflecții asupra limbii Prietenie

Domenii de conținut	Conținuturi*
Comunicare orală	<ul style="list-style-type: none"> Tipare de structurare a ideilor <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea opțiunilor și a preferințelor - monologul argumentativ <p>Acte de vorbire:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a se identifica/a identifica pe cineva - a considera un fapt sigur/adevărat/fals/probabil/posibil/imposibil/necesar - a cere servicii/a face programări - a cere/a da explicații - a exprima opinia <p>Tipuri de interacțiune propuse: argumentarea unui punct de vedere și negocierea unor puncte de vedere în cadrul unor dezbateri cu doi sau mai mulți participanți</p> <p>Texte orale propuse pentru ascultare: știri, dezbateri, literatură pe audiobook (integral/ fragmente)</p>
Lectură	<p>Discursul liric și textul versificat</p> <ul style="list-style-type: none"> Discurs liric <ul style="list-style-type: none"> o text liric/ text versificat o relația conținut – formă: discurs liric/ discurs narativ în versuri (narativ literar în versuri) o autor/voce lirică

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<ul style="list-style-type: none"> ○ versificație: măsură, tipuri de rimă ○ figuri de stil: epitetul, metafora (discurs liric) <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discurs liric <ul style="list-style-type: none"> ○ construcția textului liric <ul style="list-style-type: none"> - compoziția textului (părți, strofă, vers) - imaginea poetică și tabloul ○ discursul liric și semnificațiile acestuia ○ versificație: versul liber ○ figuri de stil: alegoria (discurs liric) • Textul argumentativ (structură, conectori) <p>Texte recomandate (cu/fără definirea conceptelor operaționale, text integral sau fragment): (a) texte continue, ficționale și nonficționale/texte literare și nonliterare: poezii, piese de teatru, maxime și proverbe, texte epice clasice și contemporane din literatura pentru copii și adolescenți (literatura română, literatura maternă și literatura universală), jurnale, amintiri, memorii; articole de opinie, eseuri, rapoarte; (b) texte discontinue: cataloage, index-uri; (c) texte multimodale (mixte): articole din ziare/reviste, ilustrate cu imagini. Referirea la numărul de texte propuse se regăsește la <i>Sugestii metodologice</i></p>
Redactare	<ul style="list-style-type: none"> • Etapele scrierii, cu accent pe: prezentarea textului în fața unui public, evaluarea feedbackului primit și integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare <p>Tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: text de opinie, text argumentativ, prezentare de carte, film, spectacol</p>
Elemente de construcție a comunicării	<p>Nivelul sintactico-morfologic: A.1 Enunțul: propoziția și fraza Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tipare frastice: propoziții relative și conjuncționale <p>A.2 Textul</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Coeziunea sintactică (conectorii pragmatici), coerența semantică (concordanța timpurilor), scopul comunicativ <p>B.1 Exprimarea unei acțiuni, stări și existențe (verbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Locuțiunile verbale ➤ Verbul în propoziție; ➤ Moduri personale și nepersonale <p>B.2 Denumirea obiectelor, a ființelor și a fenomenelor naturii (substantivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cazurile substantivului ➤ Substantivul în propoziție: subiect (simplu /multiplu); atribut substantival; nume predicativ; complement circumstanțial de cauză; complement circumstanțial de scop <p>B.3 Exprimarea obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția, locuțiunea prepozițională)</p> <p>B.4 a. Exprimarea negației (pronumele negativ) b. Alte forme de substituție a substantivului (pronumele nehotărât)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cazurile ➤ Pronumele în propoziție: subiect; nume predicativ cu verbul „a fi”; atribut pronominal; complement direct /indirect; complement circumstanțial de loc/timp/mod

Domenii de conținut	Conținuturi*
	<p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Pronumele în propoziție: <ul style="list-style-type: none"> - complement circumstanțial de cauză - complement circumstanțial de scop <p>B.5 Exprimarea cantității și a ordinii (numeralul)</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Numeralul fracționar ➤ Numeralul distributiv/multiplicativ/adverbial ➤ Valorile morfologice ale numeralului <p>B.6 Exprimarea însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Adjectivul în propoziție: atribut adjectival; nume predicativ cu verbul „a fi” ➤ Articularea <ul style="list-style-type: none"> - Articolul demonstrativ <p>B.7 Exprimarea coordonatelor acțiunii/ contextului – spațiu, timp, modalitate (adverbul, locuțiunea adverbială)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Gradele de comparație ➤ Adverbul în propoziție: complement circumstanțial de loc / timp / mod; atribut adverbial <p>B.8 Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură (interjecția)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Interjecția predicativă <p>B.9 Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare (conjunția)</p> <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Locuțiuni conjuncționale
	<p>Nivelul semantico-lexical</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului <p>Aplicativ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Arhaisme. Regionalisme. Neologisme. Împrumuturile (din/în limba română în/din limba maternă; alte împrumuturi) ➤ Categoriile semantice (contextualizare / recontextualizare). Paronimele frecvente. Pleonasmul ➤ Dinamica vocabularului: normă/abatere de la normă ➤ Calcul lingvistic
	<p>Nivelul fonetic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pronunțarea corectă a neologismelor
Elemente de interculturalitate	<ul style="list-style-type: none"> • Valori promovate în cultura română: <i>Oameni și fapte</i> • Valori promovate în cultura maternă: <i>Oameni și fapte</i> • Valori promovate în cultura universală: <i>Oameni și fapte</i>

***Notă:** Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de formare/dezvoltare a acestor competențe. La nivelul fiecărei clase se indică numai conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ și/sau prin teoretizare). Reactualizările conținuturilor anterior însușite se subînțeleg.

Sugestii metodologice

Predarea-învățarea *limbii române nematerne și a literaturii române* presupune o perspectivă specifică asupra proiectării procesului didactic care trebuie să îmbine în mod creativ elementele didacticii maternei și ale didacticii limbilor străine.

Elementul central al acestui proces este *individul bi(multi)lingv*, ale cărui nevoi comunicaționale și caracteristici culturale, lingvistice reprezintă coordonatele structurante ale proiectării actului didactic. În contextul ofertei de conținut al programei, *profesorul* este perceput ca o personalitate flexibilă, creativă, care își proiectează demersul achizițional prin raportare la specificul elevului și la cerințele pragmatice și funcționale ale comunicării eficiente și ale inserției sociale creative. Profesorului i se acordă libertatea **proiectării integrative**, transdisciplinare, prin raportare la nivelul cunoștințelor de limbă și la specificul vârstei elevilor, precum și la cerințele impuse de o societate bazată pe cunoaștere și educație permanentă.

Finalitatea urmărită prin oferta de conținut constă în formarea unui **individ bi(multi)lingv, utilizator eficient al limbii române**:

- ▲ cu o cultură comunicațională conștientă, riguroasă și cu o cultură literară de bază;
- ▲ cu o conduită verbală autonomă, capabil să aleagă și să utilizeze eficient registrul lingvistic adecvat situației de comunicare;
- ▲ cu abilitatea
 - de a utiliza competențele proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană;
 - de a exprima și de a-și asuma valorile proprii în contextul alterității lingvistice și culturale;
 - de a valorifica, comparativ, experiențele lingvistice (glotologice) anterioare;
 - de a continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare.

Se are în vedere modelul dezvoltării personale prin formarea unui tânăr receptiv la frumosul din natură și la cel creat de om, preocupat de cunoaștere, reflecție și creare de valori culturale.

Principii didactice

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

1. *Abordarea comunicativ-funcțională* a conținutului lingvistic, pornind de la faptele de limbă, actele de vorbire și dobândind aplicație în utilizarea contextuală a cunoștințelor.
2. *Accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii*, având în vedere impunerea abordării limbii nu ca sistem abstract de semne, ci ca „limbă în funcțiune,” în variantele ei orale și scrise, ca instrument al exprimării și al autoexprimării.
3. *Implementarea demersurilor didactice de însușire și exersare activă, ludică a limbii*.
4. *Valorificarea creativă a experiențelor lingvistice anterioare*, prin proiectarea scenariilor didactice raportate la valorificarea experiențelor de viață și a cunoștințelor de limbă, prin dezvoltarea simțului lingvistic și al conștiinței lingvistice.
5. În *constituirea sensului prin lectură* să se aibă în vedere familiarizarea treptată cu textul, pornind de la înțelegerea globală a textului (constituirea sensului global), ajungând la lectura analitică (constituirea de sens la nivel lexical).
6. *Stimularea maturizării conștiinței lingvistice*, a gândirii metalingvistice și metacognitive, prin valorificarea achizițiilor lingvistice materne pe baza abordării contrastive (comparative) a fenomenelor de limbă și de cultură.
7. *Susținerea perspectivei holistice* asupra achiziției limbilor, prin proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea/exersarea integrată a competențelor de bază (receptare de mesaj oral, producere de mesaj oral, receptare de mesaj scris, producere de mesaj scris), într-o manieră complementară.
8. Conceptele de gramatică vor reprezenta noțiuni-ancoră, cu rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, clarificarea lor având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea controlată, pretențioasă, eficientă, racordată la specificul situației de comunicare.
9. *Stimularea gândirii creative prin limbă*, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte propriile păreri, să accepte diversitatea de idei și opinii.
10. *Implementarea în conținut a viziunii interculturale*, în vederea asimilării limbii prin conținuturi culturale reprezentative.
11. *Transpunerea activităților școlare în medii socio-lingvistice reale, extrașcolare* (de exemplu: organizarea activităților în medii extrașcolare de tip muzeu, cinematograf, structurat de principiile metodei proiectului) și *implementarea „realității exterioare” în clasă* (de exemplu: valorificarea în activitățile școlare a emisiunilor tv, a instruirii asistate de calculator etc.).

12. *Stimularea abilității de autoevaluare a conduitei verbale*, prin situații de inter- și autoevaluare orală și scrisă, prin receptarea curențelor de exprimare ca surse de învățare, prin asigurarea unui climat motivant.

Pentru repere teoretice și practice, se propune următoarea bibliografie orientativă: Norel, Mariana; Pop, Liana, *Limba română ca a doua limbă. Modul pentru dezvoltarea profesională a personalului didactic*, Ministerul Educației și Cercetării, Proiectul pentru învățământ rural, Editura Educația 2000+, București, 2005; Platon, Elena (coord.), *Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul gimnazial*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011; Tódor, Erika Mária, *Predarea-învățarea limbii române ca nematernă. O alternativă a lingvisticii aplicate*, Editura Scientia, Cluj-Napoca, 2009.

Modalități de transpunere a principiilor didactice în activități de învățare (exemple orientative)

Activități de învățare pentru etapa de prelectură (sau de lectură anticipată)

Șarpele: Scopul jocului didactic este de a stimula interesul elevilor și de a cunoaște orizontul de așteptare, prin activizarea cunoștințelor, experiențelor de lectură anterioare. Profesorul trece pe tablă cuvintele-cheie în foma unui șarpe și îi invită pe elevi să formuleze un fir al acțiunilor. Elevii sunt invitați să facă predicții, cu referire la firul acțiunii, aceste predicții se notează și vor fi revăzute după parcurgerea textului. Exemplu: mere de aur – hoț – arcul – tărâmul celălalt – zmei – măr de aur – fete de împărat – zgripsoroaica – furca care toarce singură – pedeapsa – nunta.

Detectivii: Profesorul alege trei acțiuni reprezentative pentru basmul care urmează a fi studiat. Trece enunțurile pe tablă și îi invită pe elevi să ghicească de ce a acționat eroul așa. După formularea câtorva păreri, se vor găsi cauzele în textul propus.

Exemple :

- *Prăslea cel voinic a părăsit palatul.*
- *Prăslea a coborât într-o prăpastie.*
- *Prăslea a legat un bolovan de frânghie.*

Se pot trece pe tablă și unele variante, pentru a înlesni formularea ideilor.

Prăslea a părăsit palatul - pentru că.../- ca să.../- cu scopul

- *Probabil că, de aceea Prăslea a părăsit palatul.*
- *Poate că, de aceea Prăslea a părăsit palatul.*
- *Este posibil, de aceea Prăslea a părăsit palatul.*
- *Cu siguranță, de aceea Prăslea a părăsit palatul.*

Dinspre cuvânt, spre text: Metoda poate fi folosită cu succes mai ales la orele de literatură, în crearea de texte. La începutul orei, profesorul folosește primele 4-6 minute pentru a-i atrage pe elevi spre activitatea didactică planificată pentru ora respectivă. Astfel, fie profesorul (dacă o cere situația), fie elevii propun o temă de discuție. Profesorul notează titlul pe tablă, urmând ca elevii, prin brainstorming, să precizeze cât mai multe cuvinte care să alcătuiască câmpul lexical al temei propuse spre discutare. Toate aceste cuvinte sunt notate pe tablă, iar apoi discutate acele 8-12 cuvinte (numărul poate varia în funcție de clasă, nivelul de lucru) care vor fi trecute de elevi în caiete. Aceste cuvinte sunt integrate în diferite tipuri de enunțuri. Li se propune ca temă elevilor să alcătuiască compuneri/eseuri de 5-8 rânduri în care să integreze fie toate cuvintele selectate, fie câteva dintre aceste cuvinte (compunerile realizate vor fi citite și discutate la începutul orei următoare.)

Activități de învățare pentru prelucrarea-sistematizarea informațiilor

Cutița cu povești: Vizează structurarea cunoștințelor, realizează corelarea cunoștințelor dobândite anterior, cu cele noi. La lectura celui de-al doilea basm studiat, când elevii sunt deja familiarizați cu structura basmelor, profesorul pregătește patru cutii cu următoarele etichete: eroii, locurile, obiectele magice, acțiunile. Elevii pun în diferitele cutii, pe hârtii mici, cuvinte necunoscute, legate de eticheta cutiilor. Cuvintele vor fi extrase și explicate, se vor căuta combinații pentru a forma enunțuri din aceste cuvinte.

Foarfecă buclucașă: se folosește în cazul narațiunilor ample. Clasa este împărțită în 4 grupe. Profesorul taie textul în patru și fiecare grupă primește câte un fragment. Sarcina grupei este de a stabili ce s-a întâmplat după evenimentele citite, cei care primesc finalul, vor ghici câteva evenimente care s-au întâmplat înaintea finalului. Ipotezele se notează și vor fi confruntate cu evenimentele din text.

Palatul fermecat: Este o activitate în grup eficientă pentru stabilirea momentelor subiectului.

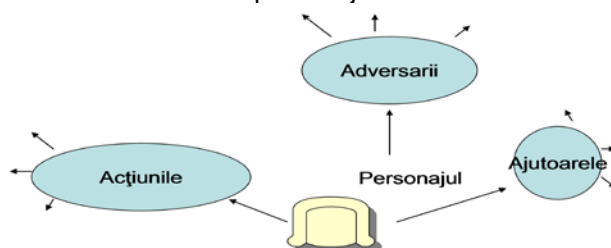
Elevii vor fi împărțiți pe 4 grupe. Vor realiza un desen prin care vor ilustra momentele subiectului printr-un palat, expozițiunea fiind drumul către intrare, intrarea reprezentând intriga, palatul, desfășurarea acțiunilor, turnul, punctul culminant, iar steagul, deznodământul. După realizarea palatului vor stabili momentele subiectului pentru textul studiat, prima grupă caută expozițiunea și

intriga, a doua grupă identifică desfășurarea acțiunilor, a treia grupă stabilește punctul culminant, iar ultima deznodământul, cei din urmă vor primi și rol de observatori.

Binoclul: Elevii vor desena un binoclu și vor scrie în cele două cercuri caracteristici pozitive, respectiv trăsături negative.

Ghicește personajul! Copiii sunt împărțiți pe grupe, fiecare grupă extrage un bilet pe care scrie numele personajului pe care urmează să-l prezinte. Vor avea o zi la dispoziție să lucreze la prezentare. Sunt liberi să aleagă modalitatea de prezentare: poezie, desen, cântec, mimă, costumație, descrierea calităților etc. Grupa își prezintă personajul, ceilalți vor ghici cine a fost prezentat.

Harta personajului: Harta personajului este un organizator grafic, prin care se evidențiază conexiunile, principalele caracteristici ale personajului.

Transformă personajele! Se bazează pe valorificarea creativității elevilor. Fiecare basm are personaje care reprezintă binele și personaje care reprezintă răul. Cum ar arăta basmul Prâslea cel voinic și merele de aur, dacă zmeii ar fi în prima tabără?

Interviu cu personajul: Elevii își formează o opinie despre personaj, citirea textului și interpretarea acestuia naște noi întrebări. Prin această metodă au ocazia să-și formuleze curiozitățile, nedumeririle legate de personaj, de acțiunile întreprinse, de motivele personajului. Clasa se va împărți pe grupe. În fiecare grupă există un personaj, ceilalți, realizând interviul cu personajul. Interviurile vor fi prezentate în fața clasei.

Grupa I: personajul: Prâslea

Exemple: - Ai văzut hoțul în momentul când l-ai rănit?

- Ce ai simțit când ai ajuns pe tărâmul celălalt?

- De ce te-ai angajat ucenic la argintar și nu te-ai dus acasă? etc.

Jurnalul cu impresii: Este o metodă prin care elevii stabilesc o legătură între text și propria experiență, contribuie la compararea, evaluarea unor fapte. Foaia va fi împărțită în două. În partea stângă notează un eveniment, un personaj, un fragment, iar în partea dreaptă a foii își notează impresiile, comentariile, părerile despre o acțiune a personajului.

Jurnalul dublu: Această metodă ajută elevul să stabilească legături între textul citit și experiența personală, contribuind la stabilirea analogiilor, la compararea, evaluarea unor fapte și întâmplări. Elevii sunt rugați să selecteze fragmente de texte care i-au impresionat, motivându-și alegerea făcută.

Pentru alte tipuri de exerciții se recomandă: Rusu, Mina-Maria (coord.), *Exerciții practice de limba română – consolidare. Competență și performanță în comunicare. Clasa a V-a, Clasa a VI-a, Clasa a VII-a*, Editura Paralela 45, Pitești, 2015; Rusu, Mina-Maria (coord.), *Exerciții practice de limba română – consolidare. Competență și performanță în comunicare. Clasa a VIII-a*, Editura Paralela 45, Pitești, 2016.

Receptarea textelor orale și scrise

În lectura programei se propune să se țină cont de faptul că la nivelul fiecărei clase se indică numai conținuturile noi și modul lor de abordare (intuitiv, aplicativ și/sau prin teoretizare). Reactualizările conținuturilor anterior însușite se subînțeleg.

Conținutul prevăzut în această programă propune un demers achizițional progresiv, „în spirală”, ceea ce presupune permanenta corelare pragmatică și funcțională dintre vechi și nou. Structurarea tematică a conținutului permite exersarea unui vocabular și a unor acte de vorbire indispensabile dintr-o cultură comunicatională cotidiană, eficientă.

În prelucrarea metodică a conținuturilor centrate pe competența de receptare a textului scris se propune raportarea la următoarele criterii:

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a
Numărul maxim de texte prevăzute pentru studiul în clasă este 12 . Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 8 texte	Numărul maxim de texte prevăzute pentru studiul în clasă este 12 . Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 8 texte	Numărul maxim de texte prevăzute pentru studiul în clasă este 14 . Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 10	Numărul maxim de texte prevăzute pentru studiul în clasă este 14 . Profesorii vor avea obligația de a studia un număr minim de 5 texte

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a
de bază (4 literare și 4 nonliterare). Textele vor fi texte originale sau adaptări pe baza textelor literare, texte nonliterare, grupate în jurul unei tematici comune. Textele literare și nonliterare vor fi abordate intuitiv. Textele vor fi alese din literatura română și universală, prin raportare la cerințele și nevoile elevilor non-nativi de limba română. Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 450-550 de cuvinte.	de bază (4 literare și 4 nonliterare). Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune, vor fi alese din literatura română și universală, prin raportare la cerințele și nevoile elevilor non-nativi de limba română. Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 550-650 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară.	texte de bază (5 literare și 5 nonliterare). Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune, vor fi alese din literatura română și universală, prin raportare la cerințele și nevoile elevilor non-nativi de limba română. Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 650-750 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze aplicativ noțiunile de teorie literară. Se recomandă o variantă de asociere a genurilor literare cu temele propuse.	literare de bază , pentru cele 3 teme propuse, respectiv 5 texte nonliterare. Textele vor fi originale, grupate în jurul unei tematici comune. Textele de bază vor fi preluate din literatura română și universală, unele dintre ele urmând a fi adaptate la cerințele și nevoile elevilor non-nativi de limba română. Se recomandă ca fragmentele selectate să conțină între 750-850 de cuvinte. Autorii de manuale și profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să evidențieze noțiunile de teorie literară studiate.
<p>Obs. 1 Aceste texte trebuie să respecte următoarele criterii: accesibilitate, atractivitate, caracter formativ, adecvare la particularitățile de vârstă și la specificul lingvistic ale elevilor pentru care limba română este limba nematernă.</p> <p>Obs. 2 Textele recomandate au caracter de texte-suport, acestea au rolul de a sprijini activitatea de învățare. Propunem mai jos o listă orientativă de autori.</p> <p>Obs. 3 Termenii de <i>discurs narativ</i>, <i>discurs dramatic</i> și <i>discurs liric</i> structurează exclusiv abordarea textelor literare.</p> <p>Obs. 4 Categoriile gramaticale din cadrul achizițiilor metalingvistice în contexte de comunicare socioculturale variate aparțin metalimbajului de specialitate. Terminologia nu va face obiectul unei învățări explicite. În cadrul predării, nu se va face apel la conceptualizarea unităților lingvistice. Nu se va urmări epuizarea tuturor realizărilor lingvistice ale categoriilor gramaticale enumerate la <i>Conținuturi</i>.</p>			

Exersarea limbii trebuie să se realizeze prin raportare permanentă la elementele reprezentative ale culturii românești.

În noua viziune – așa cum aceasta este introdusă în programa ciclului primar – se acordă o atenție specială receptării modelelor lingvistice variate și exersării producerii orale și scrise de mesaje. Noțiunile de gramatică vor constitui elemente structurante ale comunicării, ca atare, în prelucrarea didactică a acestui conținut, profesorul trebuie să se raporteze la pragmatica comunicării funcționale.

Conținuturile propuse pentru prelucrare aplicativă și intuitivă nu vor constitui obiectul evaluării naționale.

Listă orientativă de autori

Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Hans Christian Andersen, James Matthew Barrie, Frank Baum, Grigore Băjenaru, Peter Beagle, Florin Bican, Ana Blandiana, Caius Dobrescu, Ion Luca Caragiale, Maite Carranza, Nina Cassian, Mircea Cărtărescu, Paul Cernat, Kornei Ciukovski, Andrew Clements, Carlo Collodi, Horia Corcheș, Ion Creangă, Roald Dahl, Edmondo De Amicis, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Charles Dickens, Mihai Drumeș, Alexandre Dumas, Mihai Eminescu, Elena Farago, Cornelia Funke, Neil Gaiman, Emil Gârleanu, René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, Tommy Greenwald, Frații Grimm; Lee Harper, Wilhelm Hauff, Stephen Hawking, Lynda Mallady Hunt, Petre Ispirescu, Jeff Kinney, Rudyard Kipling, Jean de La Fontaine; Selma Lagerlof, Clive Staples Lewis, Grace Lin, Astrid Lindgren, Jack London, Lois Lowry, Hector Malot, Alexandru Mitru, Diane Namm, Gellu Naum, Nicolai Nosov, Philip Osbourne, Octav Pancu-Iași, Liviu Papadima, Lincoln Peirce, Charles Perrault, Cezar Petrescu, Adina Popescu, Simona Popescu, Raquel J. Pallacio, Jules Renard, Gianni Rodari, Ana Rotea, Joanne Kathleen Rowling, Rachel Renee Russel, Mihail Sadoveanu, Louis Sachar, Mircea Sântimbreanu, Walter Scott, Ioan Slavici, Marin Sorescu, Johanna

Spyri, Ionel Teodoreanu, John Ronald Reuel Tolkien, Mark Twain, Ovidiu Verdeș, Jules Verne, Matei Vișniec, David Walliams, E.B.White, Rodica Zane, Elena Zafira Zanfir, Ovidiu Zotta.

Site-uri utile:

www.patrimoniupentru copii.piscu.ro; www.enciclopediavirtuala.ro; <http://ro.literaryframework.eu/>; www.romanianvoice.com/poezii/; www.cartiaudio.eu; www.biblior.net

Proiectarea

Se recomandă ca profesorul să-și structureze demersul didactic în funcție de specificul individual și colectiv al clasei de elevi, însă în proiectarea scenariului didactic să se țină cont de necesitatea exersării integrate a celor patru competențe de bază (receptare și producere de mesaj oral, receptare și producere de mesaj scris), iar atunci când conținutul permite se va avea în vedere și integrarea competenței generale 5. Propuneri de proiectare oferă: Pamfil, Alina, *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limbile minorităților naționale în gimnaziu – Structuri didactice deschise* (ediția a IV-a), Editura Paralela 45, Pitești, 2007; Pamfil, Alina, *Didactica lecturii. Reorientări*, Editura Art, București, 2016; Petean, Ana; Petean, Mircea, *Ocolul lumii în 50 de jocuri creative*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005; Sâmihăian, Florentina; Norel, Mariana, *Didactica limbii și literaturii române, volumele 1 și 2*, Politehnica Press, București, 2011; Szekely, Eva Monica, *Didactica (re)lecturii. O abordare pragmatică*, Editura Universității „Petru Maior”, Colecția Didactica, Târgu-Mureș, 2009; Tódor, Erika Mária, *Interdependențele conduitei bilingve. Profilul psiho-lingvistic al bilingvismului maghiar-român/ The interdependencies of bilingual behaviour. Psycholinguistic and sociolinguistic profile of Hungarian-Romanian bilinguals*. *Diacronia* 2, July 17, 2015, A21 (1–8), <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A19033>; <http://europass.cedefop.eu.int>; http://www.ilr.ro/wp-content/uploads/nivel_prag.pdf

Evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor

În evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor și a subcompetențelor de comunicare se recomandă îmbinarea metodelor tradiționale de evaluare cu cele ale evaluării formative, prin utilizarea unor tehnici și metode moderne care vizează atât procesul, cât și produsul învățării (de exemplu: autoevaluarea, interevaluarea, posterul, afișul, portofoliul, proiectul, studiul de caz etc).

*Conceptele teoretice nu constituie obiectul evaluării.

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a subcompetențelor specifice, după cum urmează:

- În cazul *competențelor de receptare și producere de texte orale în diverse situații de comunicare* se va avea în vedere raportarea la actele de limbaj;
- La *receptarea diverselor tipuri de texte*, se va pune accent pe comprehensiune, interpretare și atitudine comunicativă, urmărindu-se progresia competenței de lectură prin racordare la cadrele internaționale de referință;
- La *redactarea textelor de diverse tipuri* se va avea în vedere diversificarea tipurilor de texte prin adaptare la situații cotidiene de viață. Se propune ca, în formularea sarcinilor de lucru, să se raporteze la următoarele cerințe referitoare la numărul de cuvinte:

Clasa	a V-a	a VI-a	a VII-a	a VIII-a
Lungimea textelor/număr cuvinte	100-150	150-200	200-250	250-300

- Competența generală 5 – *Manifestarea sensibilității multi- și interculturale, prin valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse* – vizează formarea abilității de mediere și înțelegere interculturală. Prin dimensiunea atitudinal-valorică promovată, se urmărește dezvoltarea empatiei, a înțelegerii și respectării alterității culturale, preocuparea pentru autoexprimarea sinelui în contextul alterității lingvistice și pentru cunoașterea valorilor celuilalt. Activitățile de acest tip trebuie să se bazeze pe învățarea prin descoperire, studiul de caz, proiectul, portofoliul etc., ca atare și evaluarea trebuie să aibă în vedere atât procesul, cât și produsul învățării.

Delimitări terminologice

În programă apare o terminologie nouă, fapt pentru care s-a considerat necesară definirea conceptelor de bază.

* În familiarizarea cu concepte, noțiuni, fapte de limbă distingem următoarele etape de interiorizare și tipuri de abordare: etapa (abordarea) intuitivă¹, etapa (abordarea) aplicativă² și etapa (abordarea) de teoretizare.

Abordarea aplicativă¹ desemnează prelucrarea didactică a conținutului, prin analiza fenomenului lingvistic fără teoretizare, dar cu folosirea terminologiei pentru a structura/a orienta gândirea și discursul despre limbă (de exemplu: se folosește denumirea timpurilor verbale, fără teoretizarea conceptului). Folosirea terminologiei are la bază exersarea contextuală a conceptelor vizate.

Abordarea contrastivă (comparativă) desemnează aplicarea viziunii comparative asupra limbilor în studiul acestora. Conform acestei perspective, învățarea noțiunilor, deprinderilor etc. de limbă și literatură trebuie să se bazeze pe identificarea și valorificarea corespondențelor, pe stabilirea asemănărilor și a deosebirilor dintre limba de bază și limba în curs de însușire.

Abordarea intuitivă² desemnează prezentarea conținutului în contexte pragmatice, de folosire a lui, fără definirea conceptului, fără teoretizare sau stabilire de reguli, legi, norme. Acest tip de abordare implică observarea, analiza fenomenului lingvistic și exersarea lui contextuală (de exemplu: observarea diferențelor semnificative dintre perfect compus și imperfect).

Ascultarea activă este ascultarea cu un scop bine definit, ce implică, pe lângă receptare, interpretarea stimulilor auditivi și acordarea de semnificații secvențelor sonore receptate.

Bilingvismul reprezintă utilizarea funcțională a două limbi în contexte comunicaționale variate. Persoana bilingvă nu poate fi percepută fragmentar, ca însumare a două existențe monolingve, ci holistic, ca personalitate care își transmite intenția de comunicare prin limbi diferite, cerute de context.

Discurs [narativ, dramatic, liric] - „Autorul, opera nu sunt decât punctul de plecare al unei analize ce are la orizont un limbaj: nu poate exista o știință a lui Dante, Shakespeare sau Racine, ci doar o știință a discursului. Ea va cunoaște două mari domenii, în funcție de semnele de care se va ocupa: primul va cuprinde semnele inferioare frazei, cum sunt vechile figuri, fenomenele de conotație, «anomaliile semantice» etc., pe scurt, toate trăsăturile limbajului literar în ansamblul său; cel de-al doilea va cuprinde semnele superioare frazei, părțile discursului din care se poate deduce o structură a povestirii, a mesajului, a textului discursiv etc.” (Roland Barthes, *Romanul scriiturii*. Antologie, selecție de texte și traducere Adriana Babeți și Delia Șepețean-Vasiliu, prefată de Adriana Babeți, postfață de Delia Șepețean-Vasiliu, Editura Univers, București, 1987, p. 145)

Elementele specifice ale însușirii limbii române nematerne desemnează acele aspecte ale limbii române, care, din cauza absenței lor din structura limbii materne, prezintă dificultăți de achiziție și de fixare. Aceste elemente constituie, în același timp, subdomeniile cu cele mai mari posibilități de utilizare greșită sau inadecvată a limbii. Astfel de aspecte ar fi (în funcție de limba maternă): recunoașterea genurilor, acordul substantiv-adjectiv, acordul subiect-predicat, folosirea formelor neaccentuate ale pronumelui personal, prepoziția, cazul etc.

Grupaj ilustrativ de texte reprezintă ansamblul alcătuit din cinci-șase texte literare și/sau nonliterare (integrale sau fragmente), din diverși autori aparținând literaturii române și universale, menit să evidențieze trăsăturile fundamentale ale conținutului vizat. Selecția poate cuprinde texte de doctrină literară, de critică literară, de estetică, memorii, biografii etc.

Interferența lingvistică desemnează transferul negativ al cunoștințelor, al structurilor, al deprinderilor fixate dintr-o limbă în cealaltă limbă. Fenomenul interferenței vizează toate nivelurile sistemului lingvistic. Este fenomenul opus transferului.

Textul continuu reprezintă un text (sau fragment de text) coerent, fără elemente paratextuale (de exemplu: imagini, grafice) intercalate. De exemplu: poezia, fabula.

Textul discontinuu desemnează un text (sau fragment de text) în care redarea informației se realizează predominant prin reprezentare vizuală. De exemplu: grafice, diagrame.

Textul multimodal este un text (sau fragment de text) în care se combină două sau mai multe sisteme semiotice: lingvistic, vizual, audio, spațial, gestual. De exemplu: hărți, reclame, afișe, diagrame, spoturi publicitare, clipuri.

Textul versificat desemnează formule versificate care însoțesc jocurile copiilor, precum și text în versuri, fără valoare literară.

Transferul lingvistic desemnează valorificarea pozitivă, conștientă sau inconștientă, a experiențelor, cunoștințelor, deprinderilor etc. de limbă anterior însușite.

Grup de lucru

RUSU MINA MARIA	Ministerul Educației Naționale
NOREL MARIANA	Universitatea Transilvania, Brașov
BĂRBOS LIANA-CECILIA	Liceul Teoretic „Báthory István”, Cluj-Napoca
FORGÓ ÉVA ERIKA	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș
GALEȘ IULIANA	Casa Corpului Didactic, Timișoara
KIBÉDI ILDIKÓ	Școala Gimnazială „Marosi Gergely”, Șimonești
MAXIM ANDREIA-NICOLETA	Colegiul „Csiky Gergely”, Arad – membră a GLC
MIHAI CRISTINA FLORINA	Școala Gimnazială „Mihai Viteazul”, Pucioasa
NEDEA MARIA-RAMONA	Colegiul Național de Informatică „Tudor Vianu”, București
SZEKELY EVA MONICA	Universitatea „Petru Maior”, Târgu Mureș
SZÉP HELGA-DOLMA	Colegiul Național „Székely Mikó”, Sfântu Gheorghe
SZŐCS IMRE	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas”, Târgu Mureș
TÓDOR ERIKA-MÁRIA	Universitatea „Sapientia”, Cluj-Napoca
TUDORACHE ANA-MARIA	Școala Gimnazială Nr.15, Brașov